

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Világ proletárai, egyesüljétek!

KÉPSZÍV - MEGJELLENIK KÉTHETENKÉNT

**ÚJ
ÉLET**

21

1972

Nicolae Ceaușescu elvtársnak, az Államtanács elnökének látogatása Belgiumban és Luxemburgban

Október végén, I. Baudouin belga király és Fabiola királyné, illetve Jean luxemburgi nagyherceg és Charlotte nagyhercegnő meghívására Nicolae Ceaușescu, az Államtanács elnöke, feleségével, Elena Ceaușescu elvtársnővel hivatalos látogatást tett Belgiumban és Luxemburgban. A belgiumi látogatás alkalmával Ceaușescu elvtárs megtekintett több olyan ipari központot és vállalatot, amelyekkel

a román iparvállalatok gyümölcsöző együttműködési kapcsolatokat tartanak fenn, hivatalos megbeszéléseket folytatott a belga kormánnyal a két ország baráti kapcsolatainak fejlesztéséről. A megbeszélések után aláírták Románia Szocialista Köztársaság és a Belga Királyság ünnepélyes közös nyilatkozatát, amely kifejezésre juttatja a román és a belga népnek a békére, közeledésre és egyetértés-

re, valamint a két állam közötti kapcsolatok továbbfejlesztésére irányuló törekvéseit. A szívélyes légkörben lezajlott belgiumi látogatás után a román államfő és kísérete Luxemburgba utazott, ahol meglátogatott több iparvállalatot. A luxemburgi látogatás alkalmával hivatalos megbeszélésekre került sor a két állam kormánya között, és aláírták a Románia Szocialista

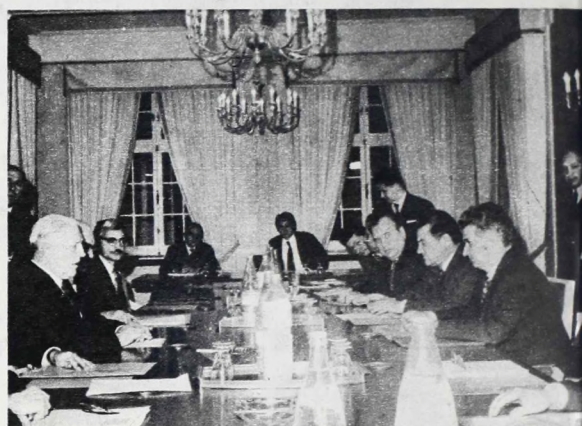
Köztársaság és Luxemburg Nagyhercegség kapcsolatainak elveiről szóló ünnepélyes közös nyilatkozatot. Ceaușescu elvtárs belgiumi és luxemburgi látogatása jelentős hozzájárulás a román nép és a meglátogatott országok népei közeledéséhez, a baráti és együttműködési kapcsolatok fejlesztéséhez, az európai és a nemzetközi biztonság ügyéhez.

Ceaușescu elnök és Baudouin belga király a brüsszeli pályaudvaron

Látogatás az Anvers-i Petrochim Kombinátban

Szívélyes légkörben folytak a román-luxemburgi hivatalos megbeszélések

Románia Szocialista Köztársaság és a Belga Királyság ünnepélyes közös nyilatkozatának aláírása

Az Esch-sur-Alzette-i Arbed-Belval kohászati üzemben

CÍMLAPUNKON:

SILVIA POPOVICI

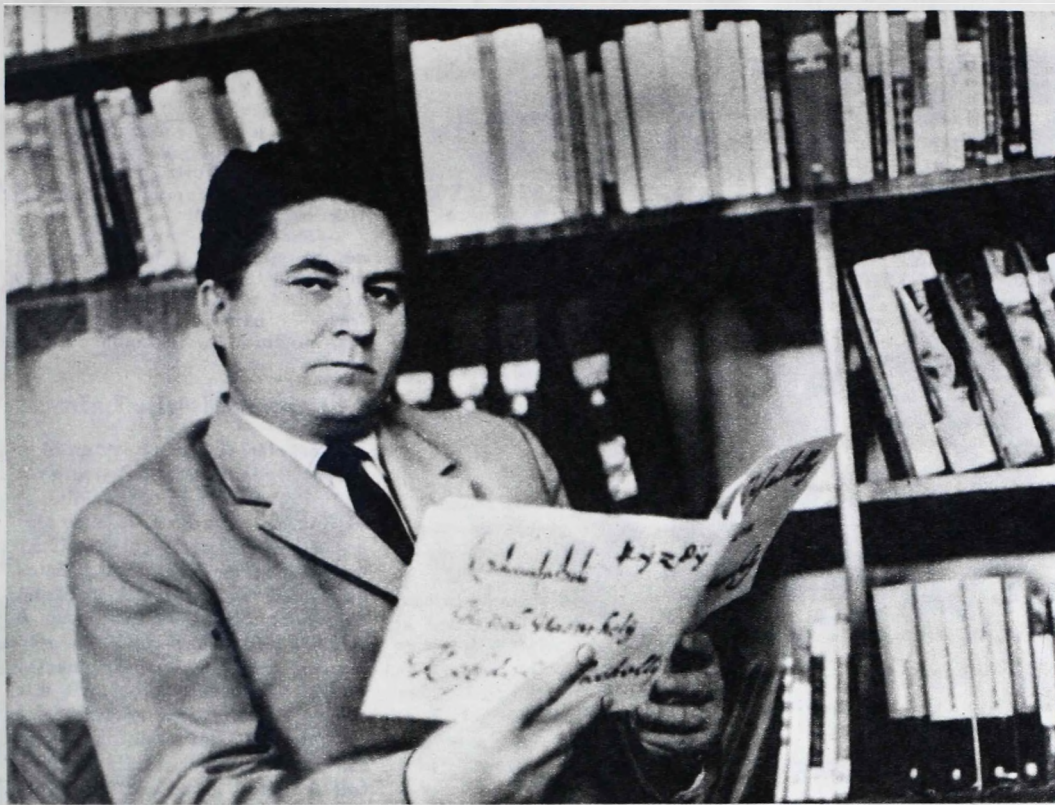
Victor Bărcă felvétele

Életemnek azt a szakaszát élem, amikor művészi alkotó erőm teljében érzem magam, amikor a jelentős alakításokhoz nélkülözhetetlen élettapasztalattal is rendelkezem. Ez az a szerencsés időszak, amikor a színésznek megvan a lehetősége arra, hogy valójában életkoránál fiatalabb, de idősebb szerepeket is életre keltessen — mondotta egy évvel ezelőtt lapunknak adott nyilatkozatában. Azóta újból és újból bebizonyította, hogy a színész életkora — szerepének életkora. Legutóbb ragyogó példáját adta ennek Sorana Coroama történelmi tévé-filmsorozatában, a Mușat nemzetiségben, amelyben Oandát alakította és ifjú korától agg koráig végig kísért a hősnőt. Nem ösztönös színésznő, nemcsak a tehetségére bízta magát. Úgy tartja, hogy a színésznek gondolkodó

embernek kell lennie, az elsőhöz képest kell felfigyelnie korának lényeges jelenségeire. Csak így teljesítheti egyik legfontosabb feladatát, hogy — akár klasszikus, akár mai szerepet játszik — korának emberéhez korának kérdéseiről szóljon. Egyike a legszélesebb skálájú színésznőinknek. A közönség jó emlékeztében tartja a nagy román énekesnő, Darclee filmbeli megtestesítőjét, drámai erőről tanúskodó alakítását Tennessee Williams Orpheusz alászáll című színművében, a népmesék légkörét idéző, poézistól dísztól játéktól Tina Ionescu Ali-zuna című tündérvjátékában, a lelke mélyéig gonosz Gonerilt a Penciulesscu rendezte Lear királyban, remek vígjátéki alakítását a Chirița asszonyágban, — hogy szerepei közül csak néhányat idézzünk.

És ki ne emlékeznék asszonyiságtól dithatott és egymástól annyira eltávolított két remek női portréjára Malvina Urșianu filmjeiben, a Mosoly nélküli Glocondában és az Estélyben? A közeljövőben két nagy szerepben látjuk viszont. Az egyik újra Shakespeare-szerep: A vihar Ariel-jét, a Prospero fogságába került légi szellemet játssza a fővárosi Nemzeti Színház színpadán, David Esrig rendezésében. A másik filmszerep ezúttal harmadikban szerepel egy Malvina Urșianu rendezte filmben: a Múló szerelmek egyik női főszerepét bízza rá a kitűnő rendező. (Képünk egy borús őszi napon, a film első forgatási napján készült.)

(molnár)

CONSTANTIN STANCA

elvtársnál, az RKP
Kovácsna megyei
bizottságának titká-
ránál

— Kovácsna megye művelődési élete az utóbbi esztendőkhöz gyökeresen megváltozott. Mit tart a legszembetűnőbb eredményeknek?

— Az utóbbi esztendőben Kovácsna megye az RKP 1967-es Országos Konferenciáján hozott határozatok következtében megvalósításának eredményeképpen — akárcsak az ország többi megyéje — rendkívüli gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődésen ment keresztül. Mindaz, ami megyénk szellemi életében az utóbbi időben történt, szervesen beleilleszkedik abba a folyamatba, amely a sokoldalúan fejlett, szocialista társadalom megteremtését tűzte ki céljává. A művelődés terén azon munkálkodtunk, hogy hatékonyabban elősegítsük a dolgozók új, szocialista tudatának a kialakítását. Ezért a kulturális tevékenységet intenzívebben szerveztük meg az újonnan létesült ipari negyedekben. (Itt elsősorban a nagy távlatok előtt álló, erős kézdívsárhelyi ipari övezetre gondolok.) A szellemi és művelődési élet fejlődését már a megye megalakulásának pillanatától meghatározták azok a tapasztalatok, amelyeket a felszabadulás óta eltelt években az itt élő és dolgozó szakemberek és aktivisták tevékenységükből leszártak. A sikerekhez elsősorban az járult hozzá, hogy a megyei pártbizottság minden művelődési és nevelési ténnyel a különböző rendezvények minőségének javítására mozgósított. Ma már ott tartunk, hogy egy-egy rendezvény szervezésénél előre felmérjük az elérhető eredményt, a rendezvényt szervesen beillesztjük a megye dolgozói előtt álló feladatok megoldásának komplex összefüggésébe.

— A művelődés terén állandóan szem előtt kell tartanunk a haladó hagyományok ápolását. Ebben a vonatkozásban nem feledkeztünk meg soha tudatosítani megyénk ifjúságában a párt vezette forradalmi harcok, a nagy társadalmi átalakulásokért küzdő, jelentős történelmi és kulturális személyiségek példáját. Megünnepeztük a Barót-Köpec szénmedence bányászai által 1929—1933-ban szervezett sztrájkjuknak, a komandói famunkások forradalmi tetteinek évfordulóját, emléktáblát helyeztünk el Lázár Mihály kommunista harcos lakhelyén, stb. Ezen kívül a megyében született és tevékenykedő, haladó és maradandó műveket alkotó művészek, írók lakhelyén emlékházakat létesítettünk (Benedek Elek-emlékház Kisbaconban, Gyárfás Jenő-emlékház Sepsiszentgyörgyön), amelyekben a látogatók megismerhetik

ezeknek a nagyszerű alkotóknak az életét, műveit. De nemcsak emlékszobrokat, emlékházakat emeltünk, hanem tudományos megbeszéléseket, szimpozionokat, ülésszakokat szerveztünk a megyében született kiváló személyiségek műveiről, alkotó tevékenységéről.

— Hogy a múltat a maga sokszínűségében ismerjük meg, Kézdivásárhelyen létrejött az első céhtörténeti múzeum, ahol az összegyűjtött és kiállított anyag a céhmesterek évszázadok előtti eredményeit s az ipari központtá fejlődő kisváros mai valóságának összefüggéseit példázza.

— A népművészet fejlesztésére is egyre jobban kiterjed figyelmünk. Számos faragó, bútortesző, szőttessző népművészünk nevét ma már szerte az országban ismerik. Hogy ezt a tevékenységet még jobban fellendítsük, meggyeszte művelődési egyesületeket alakítottunk, melyeknek egyik legfőbb célja a folklór ápolása, fejlesztése.

— Beszélnem kellene itt még a képzőművészek, írók munkájáról, bekapcsolódásukról az országos művészeti és irodalmi életbe, a színház sikereiről.

— *Hogyan alakult az iskolai oktatás a megyében az utóbbi években?*

— Országos elvárás, hogy az iskola mindent megtegyen egy olyan nemzedék felnevelése érdekében, amely maradéktalanul és teljes hozzáértéssel veszi ki majd részét a sokoldalúan fejlett szocialista társadalom építéséből. Ez azonban csak a nevelő-oktató munka minőségének állandó javításával érhető el. Mindenki előtt ismeretes megyénk nemzetiségi összetétele, s éppen ezért el kell mondanunk, hogy a párt következtetés nemzeti politikája szellemében az anyanyelvű oktatás igen szép eredményeket ért el minálunk. Az utóbbi időben s különösen a magyar nemzetiségű dolgozók országos tanácskozása óta, melyen pártunk főtítkára, Nicolae Ceaușescu elvtárs értékes útmutatásokkal vértezett fel, az anyanyelvű oktatás mennyiségileg és minőségileg is fellendült. Hiszen mindannyiunk érdeke, hogy minél többen tanuljanak, s az elsajátított ismeretek alaposak legyenek.

— Az utóbbi időben jelentősen fejlődött iskolahálózatunk anyagi ellátottsága. Új iskolaé-

pületek, tantermek, tornatermek, laboratóriumok létesültek, különböző sajátos arcú iskolák alakultak a megyében. (Zenekiskola, képzőművészeti iskola, sport-programos iskola.)

— Az oktatás, nevelés fejlődésével egyidejűleg, mint ennek természetesen következő eredménye, örömdetesen fellendült a tudományos munka is. Orvosok, mérnökök, technikusok tudományos munkáinak sorát jelentettük meg az utóbbi években, s a Kovácsna megyei kutatók neve ritkán marad ki az országos értékelésekből.

— *Mivel készül a megye a Köztársaság 25. évfordulójának megünneplésére?*

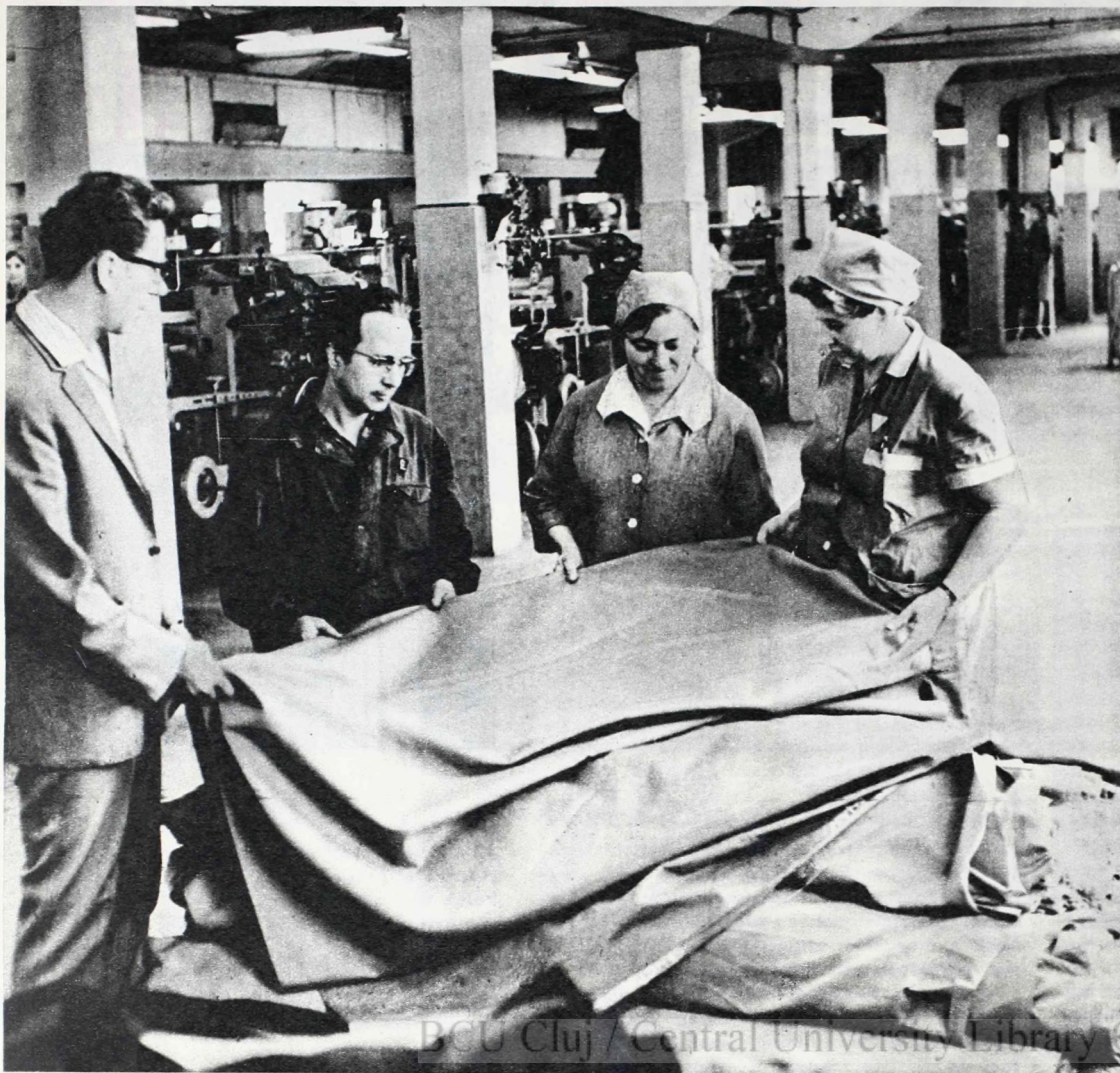
— Mindent megtettünk és megteszünk továbbra is, hogy népszerűsítsük és tudatosítsuk azokat a nagyszerű eredményeket, amelyeket dolgozaink a párt vezetésével az eltelt 25 év alatt elérték. A nagy ünnepet számos rendezvénnyel, ünnepi előadással, kiadványokkal köszöntjük. Megyénk román, magyar és más nemzetiségű dolgozói, híven követve a párt irányvonalát, valóra váltva az Országos Pártkonferencia határozatait, önfeláldozó munkával köszöntik a Köztársaság kikiáltásának 25. évfordulóját.

— *Az ötéves terv éveiben milyen új szociális és kulturális intézmények létesülnek Kovácsna megyében?*

— Az ötéves terv idején elsősorban a már meglévő kulturális intézményeket szeretnénk megerősíteni, tevékenységüket kiszélesíteni. Szeretnők, ha ezek az intézmények egyre több fiatalot mozgósítanak, s munkájuk minőségi javulásával még jobban hozzájárulnak a tudatalakítás, a képességek gyümölcsöztetése országos igényeinek megvalósításához.

— Hogy a megyeközpont eredményesen betölthesse szerepét a művelődési életben, Sepsiszentgyörgyön új, tágas és modern művelődési ház építését kezdtük meg, melyet jövőre át is adunk rendeltetésének. Ezen kívül a következő hónapokban új sportcsarnokot kap a város, épül a korszerű kórház. Az ötéves terv folyamán sok községben építünk új művelődési otthonot, tornatermeket.

— Minden eredményt, minden tervet nem tudok felsorolni. Csúpan néhány olyan jelesen eredményt, elképzelést említettem tevékenységünkben, amelyek a párt politikájának maradéktalan megvalósításából születtek megyénkben.

Az önkéntes minőségi ellenőrök csoportjának négy tagja (balról jobbra): Brilinski Jarosláv, Sever Titus, Boc Maria, Meşu Anna

Versenyben a „SZELEN LEGJOBB GYÁRA” címért

Az újsághír úgy szölt, hogy „... a szebeni Libertatea textilgyárban megalakult az ország első önkéntes minőségi ellenőr csoportja”. Bevallom, kissé meglepett a tudósítás, ugyanis a szóban forgó ipari egység úgy élt emlékezetemben, mint a minőségi munka példaképe, a legfinomabb szövetek gyára. Leromlott volna? (Erre is volt már példa.) De a szebeni gyár túl régi, patinás és tapasztalt ahhoz, hogy egyik napról a másikra elveszítse évtizedeken keresztül kivitt jó hírnevét. Hát akkor? — furdalt a kíváncsiság. A válaszáért utaztam Szebenbe.

Konok, kitartó versengés

Alig ismertem rá az Alsóvárosra. Új műhelycsarnokok sora, modern irodaházak — újjávarázsolt régi gyárnegyed. Ha jól emlékszem, az államosítás esztendejében jártam itt először. Akkor még Herbert és Krommer szövődésként emlegették ezt a parányi üzemet. 1850-ben alapították, de 1948-ban, vagyis csaknem száz év

múlva sem dolgozott itt ötvennél több szövőgép. Amit azonban ezen az ötven gépen a szebeni szövőnők gyártottak, annak híre volt. Nos, ezt a jó hagyományt folytatja az azóta tízszeresére növekedett Libertatea textilgyár. Mintha állandó versenyben állana a közvetlen szomszédságában levő, országos hírnévvel rendelkező üzemmel, amely a vegyi és fémipar, valamint az építőanyag-ipar számára készít komplex technológiai berendezéseket a legmagasabb minőségi szinten. Nos, ez a néma és konok versengés a „Szeben legjobb gyára” címért mindkét ipari egységnek nagy hasznára van. Az Independența üzem csupán ebben az esztendőben öt teljesen új típusú gép sorozatgyártását kezdte meg, a mellette levő textilgyárban pedig a termékek 85 százalékára új, illetve újratervezett, felfrissített árucikk. Mondanom sem kell, hogy mindkét gyár vállalta az ötéves terv határidő előtti teljesítését, persze nem hajrá-munkával vagy túlórázással, hanem a

holt idő kiküszöbölésével, a belső tartalékok kiaknázásával, egyszóval a termelékenység növelésével. — Mit jelent ez a számok nyelvén? — tettem fel a kérdést a textilgyár pártbizottságának irodájában. Tánase Marina, a bizottság titkára válaszolt:

— Százalékok helyett egyetlen adatot mondok: a hat hónappal megrövidített ötéves terv 750 000 négyzetméternyi többletszövetet jelent. És nem akármilyen szövetet, hanem a legfinomabb export-átut...

Újajta minőségi ellenőrzés

E cél elérése viszont sok munkát kíván. Ugyanis a Libertatea gyár eddigi terve sem volt laza, sőt — valljuk be — egyes részlegeken alaposan „megfeszítették”. Tehát az új feladatok végrehajtása elsősorban átszervezést követel, továbbá a gépek teljesítőképességének 8 százalékos fokozását, az előkészítő részleg tevékenységének megjavítását és nem utolsósorban a minőségi ellenőrzés szigorítását.

— Ugyanis mi csak akkor tekintjük készárúnak a nálunk gyártott szövetet, ha az tökéletesen megfelel a minőségi követelményeknek — mondta Tánase elvtársnő. — Nem akarjuk sem önmagunkat, sem az országot, sem a külföldi vevőt becsapni.

Ezért hozták létre, Nicolae Ceauşescu elvtárs személyes tanácsára, azt az önkéntes minőségi ellenőrző csoportot, amely végső fokon megvizsgálja az útra kész szövetet. Ha pedig hibát fedez fel, akkor igyekszik a gyártási menet nyomkövetésével megtalálni a hiba valódi forrását.

— Mert — mondta Boc Maria, az önkéntes minőségi ellenőrző csoport egyik tagja — nem mindig a szövőnő a hibás a szövetbe csúszott hibáért. A rossz fonal-előkészítés épp úgy oka lehet a későbbi hibának, mint a „felvető részleg” hanyag munkája.

Hatan a sok közül

Az ellenőrző csoport tagjai, vagy ahogy a gyárban nevezik őket, a „CCP-isták” (Comisia control

A gyár párttitkára nő: Marina Tánase

Dumitru Elena, a kreatív osztály egyik tehetséges tervezője

A fonodában...

final), nemrég kezdték el tevékenységüket. Hatan vannak, especially: Boc Maria fonó szakmunkás, Meşu Anna szövőő, Munteanu Nicolae lakatos mester, Strejnicu Cecilia mérnökő, Sever Titus lakatos és Brilinski Jarosláv közgazdász.

Tehát a gyár szinte valamennyi osztályának képviselői ott vannak a csoportban.

— Feltennék egy kényesebb kérdést — fordultam a csoport tagjaihoz. — Miért van szükség egy ilyen szervre, amikor tudtommal a gyár minden egyes részlegének megvan a maga minőségi ellenőre, az úgynevezett CTC-osztálya?

— Mert a mindennapi valóság, a gyakorlat arra mutatott, hogy a minőségi ellenőrök idővel elfásulnak; továbbá nincs gyári áttekintésük, és — nem utolsó sorban — *aldrendelt* szervként nem mindig végzik elég tárgyilagosan kényes feladatukat. Persze ez nem jelenti azt, hogy mi átvettük az ő szerepüket, erről szó sincs! Kiegészítő szervnek tekintjük magunkat, a vásárló árgus, figyelő tekintetének...

...Végigkísértem ellenőrző körútkon a bizottság tagjait. Az

első kellemes meglepetés: nemcsak a kész árut vizsgálták meg, hanem a munkahelyeket is. Például alaposan körülnéztek a fonodában, és felhívták a részleg vezetőinek figyelmét, hogy a felhalmozott nyersanyag nemcsak a mozgást gátolja, hanem a kész fonal minőségét is rontja. (Nedvességet szív magába, szennyezi a levegőt stb.) Egyszerűen az okokat *keresik*, és mivel intézkedési joguk is van, a feltárt hibák rövid idő alatt megszűnnek.

A készáru-osztályon viszont, közmegelegedésre, ezer méter finom szövetben csupán két jelentéktlenebb hibát fedeztek fel.

Export 14 országba

— A világ 14 országába exportáljuk a Libertatea gyár kelméit — mondta a főmérnök. — És a textilpiac az utóbbi esztendőben — ez közismert — rendkívül igényessé vált. Egyetlen hiba, egyetlen rosszul sikerült minta felboríthatja terveinket. Különösen igényes az angol vásárló, a francia, a svéd, az osztrák, a kanadai és így tovább. Örömrökre és büszkeségünkre a legtöbb köszönőlevelet éppen ezekből az országokból kapjuk. Tehát gyárunk — a nagy nemzetközi versengés ellenére — a legigényesebb piacon is megállja a helyét. De amilyen nehéz megszerezni ezt a jó hírnevet, épp olyan könnyű elveszíteni...

A soknemzetiségű kollektíva pontosan tudja ezt, és eszerint dolgozik. Dumitru Elena, a kreációs

osztály tervezője, épp úgy magának érzi a gyár célkitűzéseit, mint Marie Schuller fonómunkás, vagy Sándor Ilona, aki tizenhat éve élenjáró szövőője a gyárnak. Az is természetes, hogy a román nyelvű jelszavak és faliújságcsik mellett német és magyar nyelvűeket is találunk.

A testvérliség jegyében

— Ez a tudatos együvé tartozás, kölcsönös megbecsülés és szoros barátság talán épp olyan jelentőségteljes eredménye a szebeni gyárnak, mint a minőségért folyó harcban kivívott rangos helyünk. A köztársaság évfordulójára készülő gyárunk sikereit éppen ez az összefogottság biztosítja — hangsúlyozta Tănase Marina párttitkár. — És persze a lelkiismeretes, szorgos, öntudatos munka, amely gyárunkat jellemzi immár hosszú évtizedek óta.

— Amikor Nicolae Ceauşescu elvtárs, a kora őszi napokban, meglátogatta a szebeni textilgyárat, a Libertatea munkásai megfogadták, hogy valamennyi felajánlásukat december 30-a előtt teljesítik.

— Ehhez még csak annyit tennék hozzá — mondta tréfásan az önkéntes minőségi ellenőrző csoport egyik legtevékenyebb tagja, Brilinski elvtárs —, hogy örülnék, ha „munkanélküliekké” válnánk, azaz tevékenységünkre már nem lenne semmi szükség.

Szerintem ez csak idő kérdése.

DÁNOS MIKLÓS

Az Alsóváros felé — ahol a szebeni gyárak sorakoznak

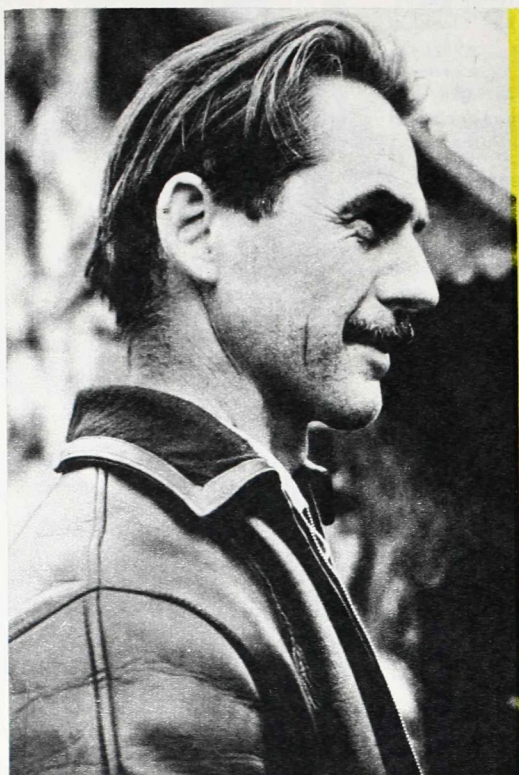
V. Bárcu felvételei

Tizenhat éve dolgozik a szövőőben
Sándor Ilona élmunkáső

Divatbemutató a gyárban. Az itt készült szövetet szívesen veszik a nagy konfekciógyarak és szövetkezetek

Bodó Sándor: „Az iskola önellátó...”

Répasszés az iskolaparcellán

„Nem érzem jól magam, ha nem építhetek”

— Azt mondták nekem ötvenötben, ne menjek vissza a falumba tanárnak, senki sem próféta a maga hazájában, nem lesz tekintélyem. Aradra is kerülhettem volna az egyetemről, de falusi fiú lévén, valahogy idegenkedtem a várostól. Végül is hazakerültem Panitba. Soha nem tapasztaltam, még kezdetben sem, hogy ne adták volna meg a kellő tiszteletet, segítséget. Ha volt iskolatársaimmal összekerülök, tegeződünk meg mi, de ha odajön egy idegen, rögtön áttérnek a magázásra. Mondom is mindig nekik, hogy ez fölösleges, de ők ragaszkodnak ehhez. Igaz, hogy inni viszont nem ülik le velük (és senkivel se) a falu büféjébe.

Bodó Sándor iskolaigazgató kissé hátradől a széken, majd ismét visszakönyököl az íróasztalára, amelynek üveglapja alatt egy épület U alakú alaprajza látszik.

— Az eddigi évek jó része az építkezés jegyében zajlott le. Előbb magunknak kerítettünk egy csa-

ládi házat (a feleségem tanítónő) az apámtól rám íratott parcellán, majd 1965-ben, hogy iskolaigazgató lettem (azelőtt tíz évig magyart tanítottam), nekifogtunk az új iskola felépítésének. Közben két évig áztatta az eső a tető nélküli épületet, mert kifogytunk a pénzből, s várnunk kellett, amíg megint gyűl. 1965-től az onadót csak az iskolára fordítottuk. Úgy nézze meg ezt az iskolát, hogy a szülők építették, nők, férfiak, valamint az öregek, akik már nem járnak a mezőre,

egyetlen fizetett szakember irányításával.

— És az igazgatóéval, aki saját hazának felrakásánál „tanulta ki” a mesterséget.

— Az inkább arra volt jó, hogy nem tudtak olyan könnyen becsapni. Mert az építőanyagért az igazgató felel személyesen. Állandóan itt voltam, tavasztól őszig,

jegyeztem, kik dolgoznak. Kétféleképpen változtak a brigádok. Ez 1968-ban történt. Október 20-án felavattuk az új iskolát. Ez éppen egybeesett a régi iskola 100. évfordulójával. Később megtudtuk, hogy sokkal régebb óta létezik iskola Paniton, lehet háromszáz éve is. Annak is nyoma van, hogy a múltban sok tanult ember került ki a faluból... Ugye nem veszi rossz néven, ha most egy kis helytörténeti kitérőt teszek; így sokkal jobban meg fogja érteni a jelenlegi állapotokat. Panit neve eléggé ismert, egyik tankönyvünkben közölt népdalban is szerepel. Az „előre, panitiak” mondással pedig élcelődni szoktak a Maros mentén a rovásunkra. Ez a mondás egyébként onnan származik, hogy egyszer, régen, Sáromberkén egy kötéltűzős játék alkalmával, ezekkel a szavakkal biztatták a szurkolók a panitiakat. Az igazság az, hogy mindig igyekvő nép élt itt, a jobbágyság nem is tudott gyökeret verni. Régebben nagy gaz-

danapokat rendeztek, elsősorban állattenyésztésük és dohánytermesztésük volt híres. Persze, szerencséje volt a falunak Vásárhely közelségével is. Érdekes, hogy ennek ellenére a városiasodás folyamata itt sokkal később indult meg, mint a környéken. 1950-ig nagyon elszigetelődött, szokásaiiban erősen hagyományörző volt a falu. (Diákkoromban például Berenyébe jártunk a táncba, hogy megtanuljuk a tangót, a lakosság belterjes gazdálkodást űzött, teljesen önellátó volt, a ruházati cikkeket is házilag állították elő. Tíz évvel ezelőtt még mindenki székely harisnyában járt.) A helyzet az iparosodással, valamint a mezőgazdaság szövetkeztetésével változott meg. Régen a fiatalok a mezőgazdaságban maradtak, ma viszont az iskolások 80 százaléka tovább tanul.

— Ez nem vezettet a fiatalság elszéledéséhez, a lakosság csökkenéséhez?

A fiúk gyökér-lámpákat csinálnak

Kézimunkára után...

— Ellenkezőleg. Panit jelenleg 3 000 lakosú község, és az elég nagy gyermekszaporulat folytán növekvőben van. A fiatalok, habár szinte kivétel nélkül a városban dolgoznak, este hazajönnek, mert itt építenek házat, és paniti vagy környékbeli lányt vesznek feleségül. Természetesen az idősebbeket is felszippantotta az ipar, de azért az mtsz-ben is dolgoznak, hogy megkaphassák a 30 ári kerthelyiséget. A férfiak munka után buszon vagy kerékpáron egy-kettőre hazaérnek, utána a mezőre mennek az asszonyoknak segíteni. Ebből adódik a jómód. Mert a panitiaknak van mit aprítani a tejbe. A pénz manapság a házra meg a belső berendezésre megy, és a gyermekekre. A panitiak semmit nem sajnálnak a gyermekeiktől. De nemcsak a ruházkodásra költenek sokat (mi, tanár szülők, alig tudunk velük lépést tartani), hanem például fényképezőgépet, kerékpárt is vesznek nekik. Hogy a kultúrára mennyit áldoznak, az ezután fog kiderülni a folyamatban lévő felmérésünkből. Nem sajnálják a pénzt a nyári országjáró iskolai kirándulásokra sem. Amikor pedig tavasszal összeültünk, hogy az országút aszfaltozására megszavazzuk az onadót, egyesek hajlandók lettek volna 500 lejt is felajánlani, csak hogy kijárjon óránként a busz Vásárhelyről. (Végül 100 lejtben állapodtunk meg.) Hogyne áldoznának hát az iskoláral!

— További anyagiakra is szükség lesz?

— Igen. Mert nyolctantermes, új iskolánkat hamarosan kinőjük. Ezért elhatároztuk, hogy a rossz állapotban lévő, 100 éves iskolát lebontjuk (ebben működik jelenleg az I–IV. osztály, valamint az asztalosműhely és az óvoda), és

megtoldjuk az új iskolát,

mégpedig egy nyolctantermes szárnyal, tornateremmel és öltözőkkel. Ez a terv — mutat az asztal üveglapja alatt levő alaprajza. — Itt aztán elfér majd az asztalosműhely, a varroda (a varrógépek jelenleg az egyik tanterembe vannak bezsúfolva), az iskolamúzeum (melynek összegyűjtött anyaga egy üvegsekrényben áll).

— És képes újból vállalni anynyi utánajárást?

— Ó, az nekem semmi. Nem érzem jól magam, ha nem építhetek.

— A műhelyfelszerelést is a szülők hozzájárulásával vásárolták?

— Nem, azt az iskola jövedelméből. Tudniillik az iskola is ön-ellátó. A parcellánk, amit a gyerekekkel művelünk, az idén 25 000 lejt jövedelmezett. Többek között ebből vettünk 4 varrógépet, egy asztalosgépet és egy tévét. Nálunk régi vágy, hogy a gyermekek varrni tanuljanak. Nem is kerül ki az iskolánkból olyan leány, aki ne tudogatna ruhát varrni. Már az elsősök hímeznek és babaruhát varrnak. Tavaly volt is egy babaruha-kiállításunk (Zsuzsi baba mintájára). Az V–IX. osztályosok pedig maguk számára készítettek ruhát, kötenyt. Az iskola valamennyi függönyét a lányok hímezték kézimunkaórára... A fiúk asztaloskodnak. Idén gyökér- és kovacsoltvas lámpákat szeretnénk „termelni” eladásra. Ezenkívül seprűt is fogunk készíteni gyakorlati órán, vagy 500 darabot, mert cirkot is vetettünk a parcellánkba. Szívesen átveszi majd az állami kereskedelem. Lábtörőlt már tavaly is fontunk kukoricaháncsból. Idei tervünk, hogy varrassunk a lányokkal 12 rend széky ruhát az iskolai táncsoportnak (valódi panitit), a szoknyára varrassunk a szülők szövök majd meg. A mezőgazdaságból származó jövedelem remélhetőleg jövőre is eléri a 25 000 lejt, annál is inkább, mert a kukorica mellett az idén dohányt is ültettünk s azt elsőosztályú áruként nemrég már le is szerződtem. A dohány nem igényel sok kapálást, és a gyermekek esőben is fel tudják fűzni a leveleket a tanteremben. A jövedelemből jövőre két lemezjátszót, magnot, valamint hangszereket szeretnénk venni.

— Hogyan vélekedik a tantes-tületről?

— Lehet velük dolgozni. Más-kepp nem lennének ilyen eredményeink. Valószínűleg a város közelségének tudható be, hogy nálunk

minimális a kádermozgás.

A tantestületi tagok legnagyobb része több mint tíz éve tanít itt.

A 22-ből három idevaló születésű, hét már letelepedett, házat vett vagy épített, és még többen építettek volna, ha a néptanács házhelyet biztosított volna nekik. Az egyik házaspár például Vásárhelytől volt kénytelen befizetni blokkkásra. Mert kiadó lakás nincs, a panitiak nem szeretik, ha idegen lakik az udvarukon. De nálunk az ingázás sem probléma, mert mint tudja, állandó buszjáratunk van.

— Milyen gondja van jelenleg?

— Az, hogy az asztalosgépeket beszereztük ugyan — önerőnkből —, a gyakorlati oktatást mégsem tudjuk kellőképpen megszervezni, mert nincs megfelelő szakemberünk. De asztalost felvenni sincs módunkban, mert erre külön poszt kellene.

— Milyennek tartja az iskola tanulmányi színvonalát?

— Erre egy adattal válaszolok. Ősz folyamán a Jóbarát tantárgy olimpiát rendezett Marosvásárhelyen. Ezen kilenc tanulónk nyert első díjat. A hetekben magam kísérttem fel Kolozsvárra egy paniti lányt, különben rokonomat, aki elsőnek került be a Babeş-Bolyai egyetem közgazdaságtan szakára.

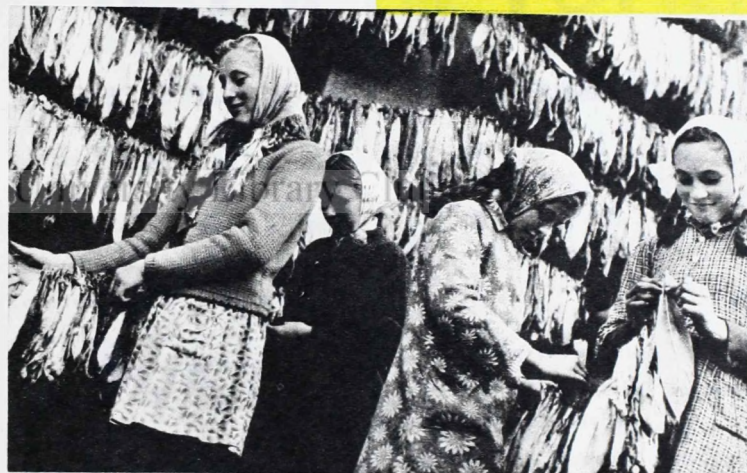
Lejegyezte: SZÉPRÉTI LILLA

A lányok már az iskolában megtanulnak varrni

Marx József felvételei

A dohány nem túl munkás növény, és jól jövedelmez

Egy irodalmi

szöveggyűjtemény

tulajdonképpen értékéről, használhatóságáról érdemleges véleményt leginkább az irodalomtanárok formálhatnak — miután már gyakorlati tapasztalatokkal is rendelkeznek ide vonatkozóan. Valószínűleg elmondják észrevételeiket — jó volna, ha nyilvánosság előtt mondanák el! — a liceumok I. éve számára most megjelent magyar irodalmi antológiáról is, melyet Koczányi László állított össze. Nem akarok elébe vágni a szakembereknek — noha egy ilyen válogatás iskolai kereteket meghaladó olvasmány is egyben; a diákok táshájból kikerül a családi asztalra, forgatják, nézegetik a szülők és nagyszülők, tehát szélesebb közönséghez jut el, s fontos szerepe van az irodalmi ismeretgyarapításban, a nemzeti és önismeret fejlesztésében. Minek következtében senki számára sem lehet érthetetlen, hogy felfigyelünk rá, és mindjárt dicsőítőleg szólunk róla.

Mert érdemes az elismerésre. Persze, a tanárok és tanulók még csak

most ismerkednek vele — nem tudom, miként vélekednek róla —, ez amolyan nem szokásos észrevétel, de erősen remélem, hogy már első rátekintésre sokan ilyennek látják. A szöveggyűjtemény a néphőllészetel kezdődően Katona József szemlélteti a magyar irodalom fejlődését, s minden eddigi hasonló kiadvány-

egészében érzékelhetően volna a XVI. század előzménye, az a lassú, hosszú fejlődés, mely Balassi Bálint és Zrínyi Miklós európai szintű költészetének, nyelvi kultúrájának kiteljesedéséhez vezetett. És milyen szégyes volna az erdélyi múlttra vonatkozó tudásunk az emlékiratok nélkül! Ebben az antológiában lega-

el mellettük a tanárok, s a nem középiskolás érdeklődők részére is van mondanivalója egy-egy ilyen kis művelődéstörténeti helyzetképnek.

A várható kritikái megjegyzései bizonyára értékesíti a szerző egy közelebbi kiadásban. Akkor nem mulasztja el — többek között — jelezni, hogy Janus Pannonius latinul írt, s a verseit magyarra fordították — név szerint említésre méltó műfordítók. A szemelvények válogatásában is akadnak apró igazítanivalók. (Apáczinál és Aranka Györgynél például.) Eszmecsere, tanácskozások napirendjén szerepelhet majd a szöveggyűjtemény, ahol minderről részletekbe menően vitakozhatnak az illetékes résztvevők.

Ezúttal pusztán olvasói örömhöz szeretnék kifejezést adni: hogy megszülethetett ez a kötet, hogy tanáraink, diákjaink kezébe olyan antológia juthatott a régi magyar irodalomból, mely adott keretel között annak drága kincseit mutatja be. Az iskolák — s mindnyájunk — „feletle szükséges” szellemi gyarapodást segítően elő ezáltal.

NAGY PÁL

nál gazdagabb, árnyaltabb, redlisabb képet nyújt irodalmunk régmúltjáról.

Iskolai irodalomoktatásunk esztendőnkön át meglehetősen elhanyagolta a középkort, a Balassi előtti időket. Éppen csak említés történt a Halotti Beszédről, Janus Pannoniusról; századok estek ki ezáltal az ifjúság irodalmi köztudatából. Koczányi László azonban — az új tanterv és az ugyancsak most kiadott új tankönyv szellemében — ismétlő ad az ősköltészet emlékeiből is, a regős-énekekből is monddkból, majd a róppant gazdag középkori legetad-irodalomból, minek ismerete nélkül

lább egy-egy rövid részlet található Bethlen Miklós, Apó Péter memoárjából s Rádhózi Ferenc Vallomásai-ból. Aztán Bornemisza Péter Magyar Elektrája is iskolai olvasmány-nyá vált végre. S Apáczai Csere Jánosról sem csupán évszámokat, adatokat tud meg a diák: itt olvasható egy részlet Az iskolák feletle szükséges voltáról című beszédéből. Külön emlitem az egyes korszakok, szerzők jobb megismerését elősegítő tanulmányrészleteket; sokak számára lehet élvezetes például Beöthy Zsolt leírása a középkori kódexmásolólkról vagy Riedl Frigyesé a magyar rene-szánszról. Gondolom, nem síklnak

Az egykori Bocskai kastély romjai, reneszánsz faragású ablakkal.

KALOTASZEGI KRONIKA

VII.

Az iparosodó Kalotaszeg

A vidéknek nem volt jelentős nagyipara. A múlt század vége felé – éppen száz évvel ezelőtt – kezdték meg az Almásvölgy széntelepeinek kitermelését. A széntelepek keletkezését Tulogdy János a harmadkorszak közepén, a Kalotaszegi medence megemelkedésének és a tőle északra eső terület megsüllyedésének tulajdonítja, amikor az Erdélyi medence tengerének partján, „mocsaras őserdőkben, trópusi éghajlat alatt nagy mennyiségű növényi anyag halmozódott fel egy vastag, agyagos, homokos rétegcsoporthoz. Ebből barnaszén réteg keletkezett, melyet az Almás völgyében és dél felől nyíló mellékvölgyeiben, főképpen Forgácskút, Argyas környékén bányásznak. Ezzel táplálják – írta a negyvenes években – az Egeres nagyállomás villamos erőtelepét, mely Kolozsvárt és Bánffyahunyadot máris ellátja, s rendre egész Kalotaszeget el fogja látni villamos árammal.”

Ez a bánya és az egeresi gipszgyár volt az egyetlen nagyobb méretű ipari vállalkozás, mely annak idején munkaalkalmat nyújtott a környék lakosságának, s ez is mindössze néhány száz embernek.

Három évtized sem telt el, s a vidék ipari képe teljesen megváltozott. A szénkészletek kimerültek, a szénbánya teljesen beszüntette működését. A villanytelep, melyet ennek a szénnek a hasznosítására építettek valamikor, ma is működik, de csak segéderőműként, Kalotaszeg és Kolozsvár már jó ideje az országos hálózattól kapja az áramot, az egeresi erőművet pedig a szurduki szén táplálja.

Egeres mégis egyre jelentősebb ipari központtá válik, s a közeljövőben „városi” rangra emelkedik.

Ez egy régebben csak szórványosan kitermelt nyersanyagnak a kaolinnak köszönhető.

Több mint egymilliárd lej befektetés

Barna Ioan, az egeresi bányavállalat igazgatója, akinek munkássága szorosan összefonódott a vidék bányászati fejlődésével (öt évig a szénbánya igazgatója volt), készségesen számol be egy negyedszázad küzdelmeiről, melynek eredményeként Egeresen létrejött az ország legnagyobb, nemzet-

közi viszonylatban is számon tartott bányavállalata.

Előveszi a vállalat krónikáját, lapozgat benne.

– Mintegy nyolcvan éve foglalkoznak kaolin kitermeléssel, de tervszerű, szervezett bányászatról csak 1952 óta beszélhetünk. Attól kezdve, a 60-as évek végéig meghússzorozódott a kitermelés. Közben az ipar egyre több kaolint és különböző minőségű finom homokot igényelt, a finom öntvényekhez nem volt már alkalmas az előállított homok, további osztályozást kellett végrehajtani, új, nagyobb teljesítményű felszerelésre volt szükség a kitermelésben és a feldolgozásban egyaránt. 1969–70-ig nagyjából kielégítettük az ipar szükségleteit, az ipar fejlődésével egyidejűleg azonban egyre növekedett termékeink kereslete. Már 1965-től kezdve kidolgoztunk egy tervet, mely félmilliárd lejes beruházást igényelt, a föld alatti kitermelésről áttértünk a külszíni kitermelésre, nagy teljesítményű kotrógépeket és önürítő szállítógépeket alkalmaztunk, s a robbantás új módszereit vezettük be. Ezzel egyidejűleg felkészültünk a feldolgozás korszerűsítésére. Francia vállalatokkal közösen megépítettük az Európában ma legmodernebb eljárással dolgozó, teljesen gépesített feldolgozó üzemet, mely a legjobb minőségű kaolin és homok előállítására képes. 1968-hoz viszonyítva ma kilencszer többet termelünk, a legjobb minőségű kaolint és homokot mi szállítjuk az országban, s a gépgyártó ipar ezt meg is követeli tőlünk. Ha nincs meg a kellő finomsága és tisztasága az anyagnak, egyszerűen nem veszik át. Több mint háromszáz vállalatnak szállítunk.

És sorolni kezd a gépgyártó üzemeket Nagyváradtól Bukarestig, Bráiláig, s a kerámia-üzemeket, üvegyárakat.

– Ha már az utolsó negyedszázadról beszélünk, államunk több mint egymilliárd lejt fektetett be az üzem fejlesztésébe, szociális létesítményekbe, lakásépítkezésekbe vállalatunk keretében.

S a jövő?

– Az ötéves terv végére több mint 30 millió lej beruházást irányoztunk elő, s 1975-től újabb egységek kezdenek termelni.

Mit jelent Kalotaszegnek a vállalat?

Erre is pontos választ tud adni az igazgató. A szénbányászat termelésének csökkenésével egyidejűleg a munkások, mintegy háromszázan, átjöttek ehhez a vállalathoz. A vállalat fejlesztésével párhuzamosan megindult a szakemberek képzése mérnök öktől technikusokig, szakmunkásokig. Piatalokat küldtek szakmai iskolákba, szakképesítő tanfolyamokat szerveztek. Több mint hét-száz szakmunkást képeztek ki a környező falvak lakóiból. A vállalat ugyanakkor hazavonzotta az addig távolabbi vidékeken dolgozó kalotaszegieket is. Ma a munkások 90 százaléka környékbeli, akiket a vállalat autói szállítanak a munkahelyre. Az Alszeg, a Nádasmente fiatalabb nemzedéke munkára talált Egeresen. S még mindig szükség van munkaerőre: villanyszerelőket, mechanikusokat, autószerelőket, gépkocsivezetőket keresnek Egeresen.

A legrátermettebb szakmunkások több szakmát is kitanulnak. A kalotaszegi ember sokoldalúsága és ügyessége itt is megmutatkozik: egyidejűleg több szakma elsajátítására és szükség esetén többféle munka elvégzésére képesek.

Erről személyesen is meggyőződhettem.

Az egyik hatalmas csarnokban ismertem meg Szócs Józsefet, akinek életútja szinte illusztrálja mindazt, amit az igazgató az üzem történetéről elmondott. Fémipari szakmai iskolát végzett, s két évig a szénbányában dolgozott. Jegenyéről járt a bányába. Nem bírta azonban a föld alatti munkát, s a katonaság után Kolozsvárra ment, ahol a Stadion építésénél dolgozott. Naponta ingázott – ahogy erre felé mondják: „bumlizott” – Kolozsvárra, mintegy ötven kilométert vonaton, néhány kilométert gyalog. Hajnalban kelt, késő este került haza. Közben megtanulta a hegesztést, mert az építővállalatnál csak annak tudták alkalmazni. Most géplakatos és hegesztő-csoportfőnök a vállalatnál, s igen megbecsült szakember.

A bogártelki Pekete P.P. János az asztalosmesterségről váltott át a lakatosságra. Apjától tanulta

az asztalosságot, aki bútorfestő asztalos volt Bogártelkén, „amíg az volt a divat.” Pia harmincegy éves korában tanulta ki a lakatos-ságot. „Áttértem a fáról a fémre, most már csak vassal foglalkozom. De azért a leányomnak megcsinálom a bútort, s apám szépen ki-festi.”

Elmondja, hogy Kolozsvárt asztalosműhelyben dolgozott, de ott-hagyta, s itt, a vállalatnál ki-tanulta a gépészetet, mert közelebb akart kerülni otthonához (Bogár-telke mindössze egy kilométer E-gereshez), ugyanezt tette mintegy 25–30, előbb Kolozsvárt dolgozó falubelije is.

Az üzem kevés női munkaerőt tud foglalkoztatni, a laboratórium-ban három váltásban 37 leány dol-gozik. Mind környékbeliek, s mind érettségizettek. Egeresről, Hunya-dról, Inaktelkéről, Mákóból, Nagy-petriből járnak az üzembe.

Ami a múltból megmaradt

Elsősorban a híres kastély, saj-nos csak romokban. Erről írta Ke-lemen Lajos a negyvenes években: „Kalotaszeg területén a legnagyobb és ma már részben csonka, részben átalakított formájában is a leg-jelentékenyebb egyemeletes kas-télyépület a Nádas patak felső folyásánál, Kolozsvártól nyugatra 40 kilométerre eső Egeres ma ro-zoga, de egykor fényes reneszánsz kastélya. Valaha négyszögben épült. Kővári László 1866-ban még közölte azóta évszámában meg-csonkult, 1572-ből származó kapu-feliratát. Akkor már csak öt szo-bája volt lakható, s a romladozott

épület lebontott kétötöd részének faragott kőveit az 1868–70 közt épült kolozsvári vasútvonal apró hídjaihoz használták fel. Egeres a középkorban egy ideig a kolozs-monostori Szt. Benedek-rendi a-pátság birtokai közé tartozott... ennek megszűntével az almási vár birtokai közé került. Ebből kizsa-kítva, 1570-ben Bocskay György, István fejedelem apja, Báthory Kristóf erdélyi vajda apósa kapta adományul... akkor épült fényes kastélya is, melynek főkapuja, szép ablakai s egy reneszánsz aj-taja most is tanúskodnak a kastély régi fényéről és a XVI. századi kolozsvári kőfaragó-művészet ma-gas színvonaláról. Az épületben sokszor megfordult mint egykori gazdája Bocskay István, a nagy fejedelem is. Az ő halála után ro-konaitól a XVII. században a Gyulaffyak birtokába került.”

A kastélyt ma már csak nagy költséggel lehetne helyrehozni. Szép faragású kőablakai, reneszánsz ajtaja most is látható, de a vadnövény tengerben alig megkö-zelíthető. Az értékes történelmi műemléket, mely az idegenfor-galom fellendülésével érdeklődésre tarthat számot, meg kellene óvni a további pusztulástól, környeze-tét a hozzá tartozó kerttel együtt rendbe lehetne hozni. Szabadtéri múzeumot létesíthetnének itt a környék egyre inkább eltűnő ro-mán és magyar építkezési emlékei számára.

A várossá s kulturális központ-tá is felnövő Egeresnek nemcsak ipari létesítményekre, hanem o-lyan művelődési intézményekre is szüksége lesz, melyek megőrzik és továbbfejlesztik a környék műve-lődéstörténeti hagyományait.

KATONA SZABÓ ISTVÁN

Tanácskoznak a bányavállalat vezetői: Ion Barna igazgató, Ion Diaconescu főmérnök és Nicolae Vereş főkönyvelő

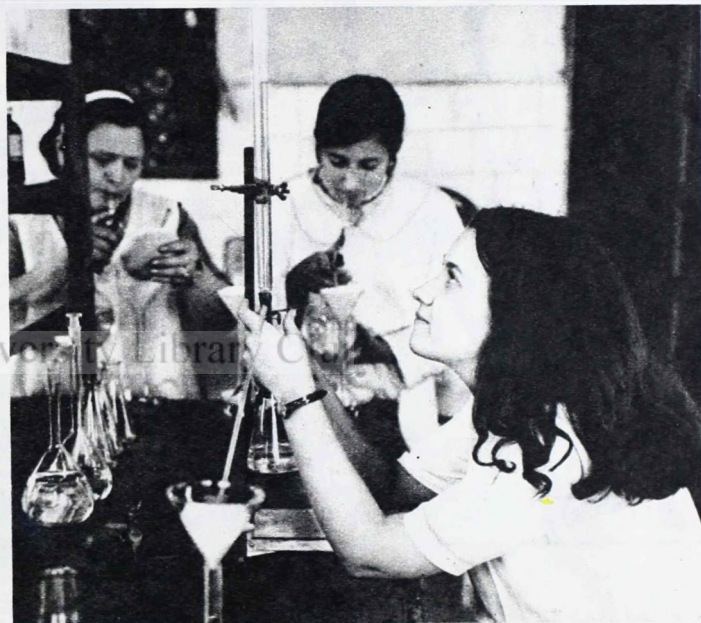

Szőcs József csoportfelelős Jegenyéről jár az üzembe

A bogártelki Fekete P.P. János va-lamikor asztalos volt, most a kar-bantartó csoport felelőse

Hárman a laboratórium dolgozói közül: Orosz Emilia Egeresről, Péter Anikó Bánffyhunadról és Todici Dorina Kolozvárról jár ki dolgozni

A feldolgozó üzemben minden munkafolyamatot gépek végzik

Marx József felvételei

Vetett ág az író szülőházában

A Tamási Áron- emlékmű és alkotói: Szervátiusz Jenő és Szervátiusz Tibor

FARKASLAKI NAGY ÜNNEP

A zuhogó esőben több ezres tömeg várja az emlékmű leleplezését

Zuhogott az eső, didergő esőcseppek-re szakadozta aztatta Tamási Áron bölcsővidékét. Az országút két oldalát több kilométer hosszú gépkocsisor szegélyezte. Összetalálkoznak, beszélgetnek az emberek, nem kényesek ilyenkor a sár, a tócsa, a gödrök. És sereglik a nép, ahit annyira szeretett, s aki annyira szereti Őt. Élők népestik be a farkaslaki temetőt. Mintha a fejjük is a Tamási Áron fejénél szerényen villámháritóskodó kopfját néznék, mintha ő is a hatalmas emlékmű felé tekintene, melybe örök időkre belevéste Szervátiusz Jenő és Szervátiusz Tibor a Tamási-hősöket, a szűkre szabott életű, de nagy álmu hétköznapi alakjait, együtt a maguk mítoszlan meséjével, melyet a valóság talál ki, hogy megszépítse önmagát.

Zuhog az eső... Sütő András, az RSZK Írószövetségének alelnöke, mondja el Aront idéző szavait az emlékmű előtt, Olariu Constantin a román írók nevében köszönti az élő Tamásit a Tamási-sírnál, aztán Jakab Simon, a helyi néptanács elnöke és Becze Antal, a Hargita megyei Szocialista Művelődési és Nevelési Bizottság elnöke szól. Egyszerű szavakkal, akár a népi varrottasok motívumai. Nincs hangszóró, bár igen hasznos volna a nagy és hullámzó tömegben. És gyűrűznek a hangok... Aztán egy pillanatnyi csend, az alkotás és az időtlenség mélyleges csöndje... Lerándul a lepel az emlékműről, és 11-et üt a farkaslaki toronyóra... A malomfalvi énekar ajkáról sorjában csendülnek föl a népdalok, majd György Dénes szavaival... Úgy éreztük, mintha az emlékmű gránitkövébe vésett Tamási-hősök velünk együtt indulnának el az író szülőháza felé... Ezres tömegek: itthoniak és külföldi ismerősei Ábelnek... Írók, költők, szerkesztők, színművészek, filmszínészek, tévések és rádiósok, gyári munkások, műsz-tagok, orvosprofesszorok iparkodnak az emlékházhoz, amelyet Jakab Rozália farkaslaki tanárnő beszéde után ellep a sokaság. Önkéntelenül is Petőfi jut eszünkbe, amikor arra gondolunk, hogy egy ilyen óriás felhív, mint Tamási Áron, ilyen csöpp házból született... Ki tudhatja, hányadszor nézzük végig az Ő emlékeit idéző tárgyakat, könyveket, leveleket... És íme, a bölcsője! ...Sokan jönnek velünk a művelődési otthon nagytermébe, hogy részt vegyenek a Tamási Áron nevet viselő művelődési egyesület alakuló ünnepségén. Tamási Gáspár bácsi is velünk jön.... Félrefordul, mintha a bajszát pödörné, pedig tudjuk, hogy szemében éppen a fényt igyek-

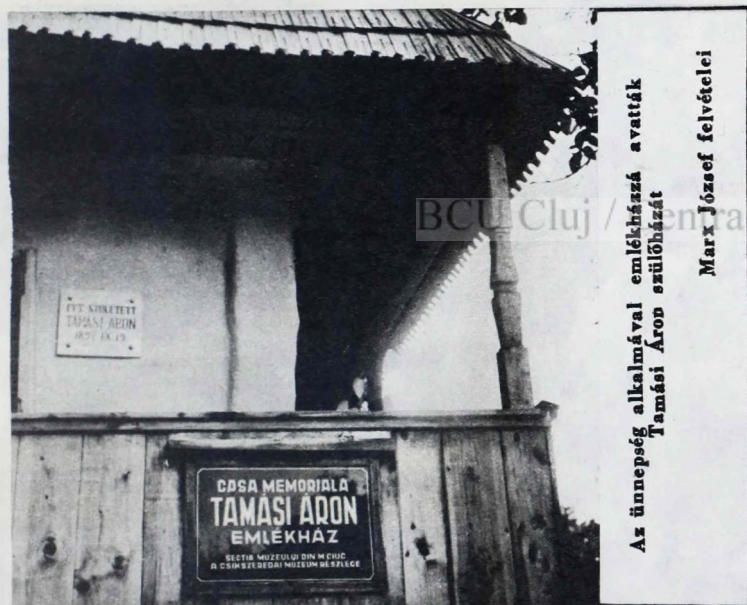
Becze Antal, a Hargita megyei Szocialista Művelődési és Nevelési Bizottság elnöke megnyitja a Tamási Áron Művelődési Egyesület alakuló gyűlését

szik titkolni... A művelődési otthonban zsúfoltság. Szív szívet ér. Ebben hitt Tamási is, és ez a hit adott neki mesebeli erőt... Az asztalnál sokan beszélnek. Tamási gondolatait tolmácsolják újól, vagy azokat viszik tovább egy-egy szóval. A művelődési egyesület elnöke Jakab Zsigmondot választják, alelnökül Jakab Árpádot, titkárául Nagy Dénest, a helyi művelődési ház igazgatóját, tisztelettel elnökökké pedig Pakot Eleket, a Hargita megyei Néptanács Végrehajtó Bizottságának alelnökét, és Sütő Andrást, akinek szavait fergeteges taps követi. Erőseknek érezzük magunkat, mint Szervatiuszék több tonnás alkotása, az életre kelt Tamási-emlékmű, mely-

re hídra zuhog az eső, hídra tódul a hó, hídra tűz a forró napsugár; életre kelt, s az élet elpusztíthatatlan... Az ünnepséget Szekeres Sándor, az RKP Hargita megyei bizottságának titkára zárja, majd az újonnan alakult művelődési egyesület Tamási Áron Csalóka szivárvány című darabjával köszönti faluja szülöttjét s az ünnepi estét...

S mintha az emlékmű kövéből kilépnének a Tamási-hősök, ott ülnek közöttünk... Hazafelé menet hozzánk szegődnék, a legények-lányok népes csoportjához, s így, együtt indulunk a messzeségek felé.

BARTIS FERENC

Az ünnepség alkalmával emlékházát avatták Tamási Áron szülőházát
Marx József felvételei

Székely legények, leányok koszorúkat visznek Tamási Áron sírjára

Bokor Ildikó meghívottként lépett fel

Mátyás Éva marosvásárhelyi könnyűzene-énekesnő dr. Keizler László nagydíjat nyert szerzeményét éneklé

Siculus

72

A székelyudvarhelyi Siculus könnyűzene-együttes ez évben is megrendezte országos versenyt, amelyen Bukaresttől Szatmárig és Nagyváradtól Marosvásárhelyig sok szoló-énekes, zenekar és zeneszerző vett részt. Öröndetes tény, hogy a versenyzők előadsmódját, alkotásait az új keresése mellett a hagyomány tiszteletben tartása jellemezte. E kettős törekvés eredményeként egyre sokszínűbbé válik a hazai magyar könnyűzene, és örömmel állapíthatjuk meg, hogy a gazdagodás jórészt a folklór egészséges hatásának tulajdonítható. Szé arra figyelmeztet, hogy a könnyűzenét is érdemes komolyan venni.

Popescu Rodica, a marosvásárhelyi Simpathy együttes tagja, a tévé díjat kapta

Józsa Erika és Horváth Károly, a bukaresti Concorde együttes tagjai, a Folk nagydíjat nyerte el

A Siculus 72 díjazottjai

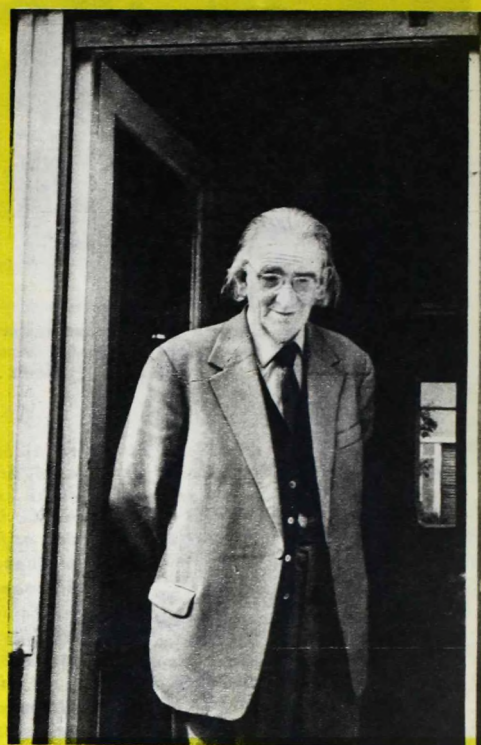

— Egyik legdrágább emlékem ez a kép. Ké-
szült 1941-ben, a ma-
rosvásárhelyi könyv-
napon, Móricz Zsig-
mond a Rózsa Sán-
dort dedikálja, mellet-
te Sényi László, én
és Bözödi Gyurka. Én
a saját kiadásomban
megjelent Zenei pillá-
nat című kis kötete-
met árultam...

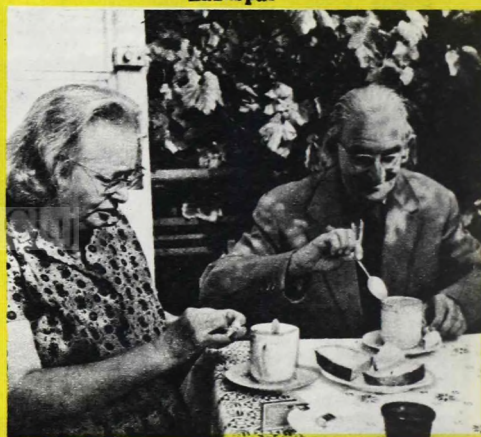
Egy nap

HORVÁTH IMRÉVEL

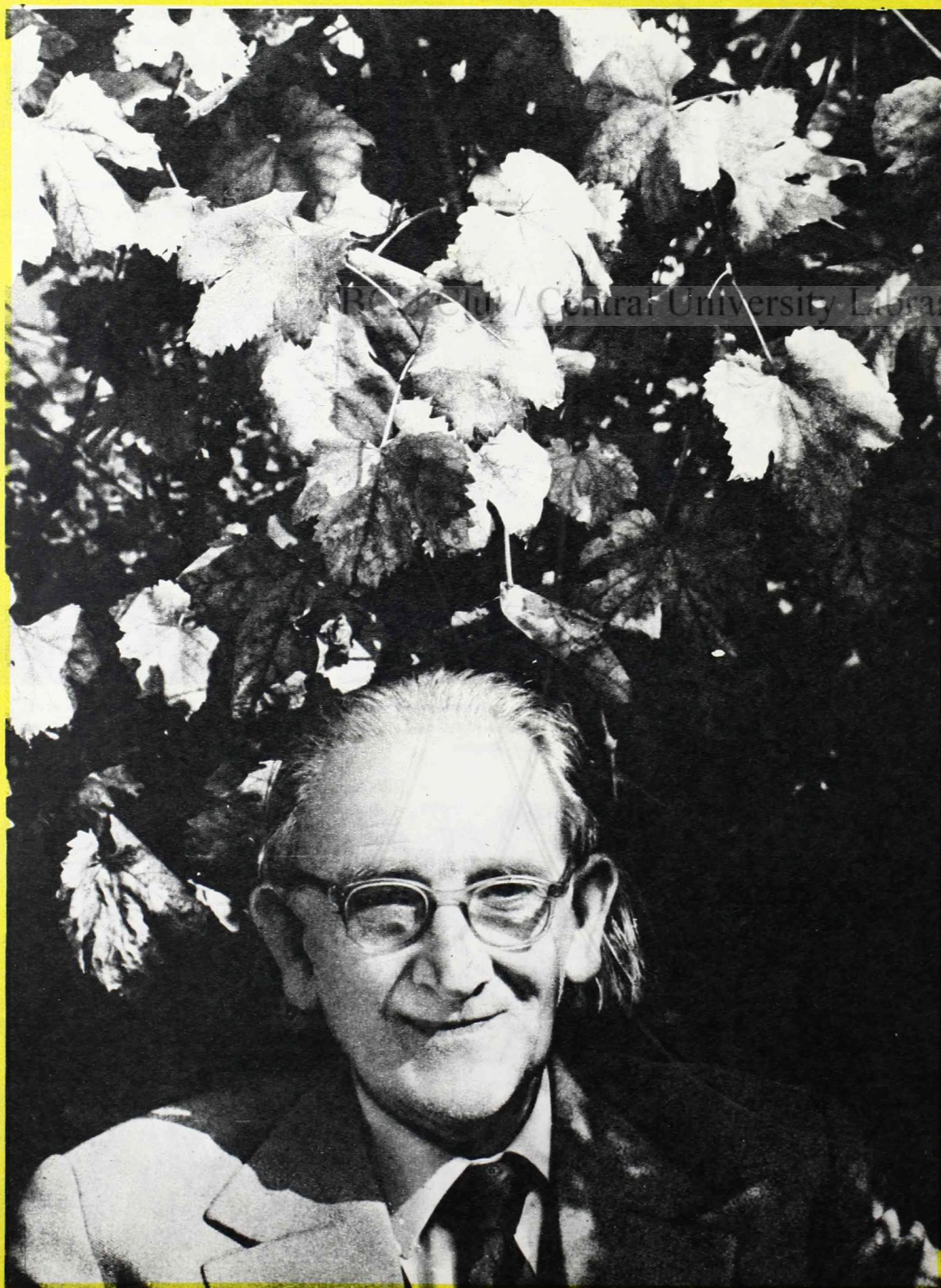

Reggeli munka után...

...a napfényes teraszon kávézik a Horváth házaspár

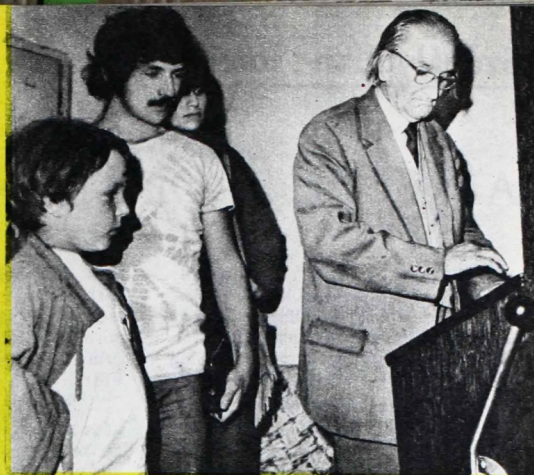

A délutáni komissziózás egyik fontos állomása
a könyvesbolt

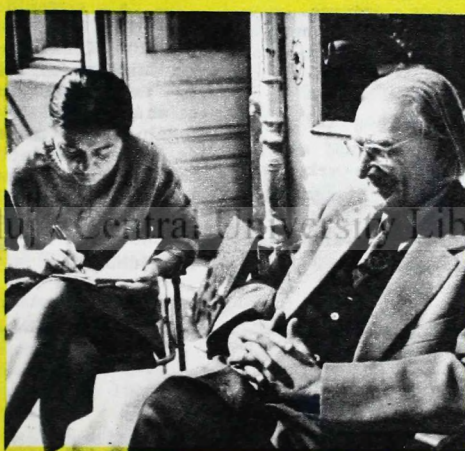

Horváth Imre író-
asztalánál és a
Félix-fürdői játék-
automatánál

Asz autóban is folytatjuk az otthon elkezdett
interjút

— Jobb, ha jegyez, a magnetofon
nehézséges teszt

— Egy legyet meg nem ölnek, de ezt a mű-
pelikánt szívesen lenyakszám!

Réggel kilenchor már munka után találjuk Horváth Imrét, éppen elkészült új verseskötetének egész oldalnyi címváltozatával.

A barátságos, kétszobos nagyváradi családi ház teraszán, reggelizés után beszélgettünk a címváltoztatásokról, s hogy mi születik előbb: a vers vagy a cím.

— Sohasem a cím! Dilettáns fogás! Bár tudom is én... Ez is az indítástól függ. Lehet, hogy még újságíró koromban szoktam le a címváltoztatásról, mert az én időmben a szerkesztő joga és feladata volt, hogy összehangolja a címet a lap egészével. Egy régi barátom egy régi anekdotával nevelt rá arra, hogy a címváltoztatásnak kellő fontosságot tulajdonítsak. Nádányi Zoltán valamikor a váradi megyei levéltár főnöke volt. Mikor egyszer elvittem hozzá a verseimet, kifogásolta az egyiknek a címét. Én legyintettem, hogy ez egyáltalán nem fontos.

„Nono — szólt —, így járta meg egyszer Kosztolányi is. Amikor az egyik versét szavalták, s a művész bement a címét: Húgomat a bánat eljegyezte, egy öregúr félhangon megszólalt az első sorban: Az nem jó parti! Nagy derűtlenség tört ki, évekig nem lehetett azt a verset szavaltatni. Tehát a cím nem is olyan mellékes”.

— Persze, e közt az oldalnyi cím közt vannak elkészítések is. De szerencsére van egy jó házi szerkesztőm, a feleségem. A neve csak azért nem szerepel a kötetimen mint szerkesztő, nehogy elcsalddiasítsuk a dolgokat.

MAROSI ILDIKÓ

Feleségével a nagyváradi Körös-parton
Erdélyi Lajos felvételei

ANATOL CONSTANTINNAL

— Hallottam, hogy filmeztél. S olvastam a forgatókönyvet is. Olyan „titokzatos” kifejezéseket találtam benne, mint például a „svenk”. Hogyan ismerted meg ezek értelmét? Mi az a svenk?

— Német eredetű szó, azt jelenti, hogy átfordulni. A filmfelvételnél a kameramozgás egyik módját jelölik vele.

— És milyen filmben szerepelsz?

— A címe: Plusz-mínusz egy nap. Bodor Ádám novellájából írta Fábri Zoltán és Zimre Péter.

— Ismert nevek. A rendező világhírű, a novellák szerzője fiatal kolozsvári író. Hogyan kerültél össze velük?

— Úgy látszik, a véletlennek is vannak szabályai. Fábri nem akart „sztár filmet” csinálni, új arcokat keresett, így került Erdélybe, más rendezők nyomában, akik eredményesen jártak már ezt az utat a közelmúltban. Egy ötven körüli — ahogy ő mondta, „érzékeny” — színészre volt szükség, és engem ajánlottak neki. Rögtön lejött Vásárhelyre, fotókat nézett meg, majd engem. Izgalmas próbafelvételek után lettem hat hétre Baradla Géza, és sok közös munka után nagy dicséretnek számított azt hallani tőle: „olyan jó baradlással ültél le oda”.

— Ez a baradlásság is olyan, mint a svenk?

— Nem. De ez az ember, akinek a tiszti zubbonyát az egész forgatási idő alatt viseltem, akinek a börtönben féltve rejtett, kezdetleges tűzszereszközét használ-

tam, akinek paranoiás magába zárkózottságát nemcsak megismerni kellett, hanem lépten-nyomon kivetíteni is — az én alkatomtól eléggé távol álló egyéniség volt.

— Szabályos interjúkban a színész mindig elmondja, hogy mennyire megszerette a figurát, amelyet alakít. Te ezt elmulasztotad. S azzal sem dicsekedtél, hogy a filmben főszerepet játszol.

— Mert Fábri-ról akartam beszélni. Meg az operatőr-ről, Illés György-ről. És a partnerekről. Bencze Ferenc például szintén főszerepet játszik a filmben. És milyen jól! Magamról, illetve Baradláról csak annyit, hogy hosszú színészi pályámon még nem találkoztam ilyen bonyolult, nehéz feladattal.

— Ne haragudj, hogy félbeszakítalak. Filmen vagy színpadon szerinted tényleg vannak nem nehéz szerepek is?

— Ahogy borbán csak jó és még jobb van — így mondják —, szebben is csak nehéz és még nehezebb van. Ez a szerep azért volt rendhagyó, mert a hősnak aránylag nagyon kevés a szövege, keveset is „cselekszik”, keveset magyaráznak meg róla, körülötte forog a világ, pereg az élet, és ő mindvégig csak... reagál.

— Mire, miért, hogyan?

— Huszonöt év kiesett az életéből. Nem akármilyen évek. Visszajön a börtönből, és szeretne tisztán látni mindent, lelkiismeretesen szembenézni önmagával, a múltjával és jelenével.

Anatol Constantin Fábri Zoltánnal a filmzés szünetében

— Ne haragudj, ezt megint nem értem.

— Nekem sem volt könnyű megérteni egy huszonhat éves hadnagyot, aki negyvenháromban csapatával egy faluban tanyázva kivégeztetett három kommunistát, a falu lakossága agyonütötte kivégzőosztaga hat katonáját, mire ő felgyújtatta a falut, kapott érte egy vaskeresztet és a háború végén huszonöt évet. Ezt nem értette Baradla Géza sem. Itt kezdődik a film...

— És a szereplő nehézségei?

— Hát igen. Gyönyörűen nehéz volt. Kemény, céltudatos munka. Minden forgatási nap estéjén úgy éreztem magam, mint egy jó színházi bemutató után. Sohasem fogom elfelejteni azt a türelmet és azt a bizalmat sugárzó magatartást, amellyel rendező, operatőr és munkatársaik bántak velem.

— Nem gondolod, hogy ez az utóbbi nem illik egy szabálytalan interjúhoz?

— Semmilyen interjú keretelbe nem fér be a teljes igazság. Erről különben nemcsak én tudnék sokat beszélni, hanem kérdezd meg Libát...

— Vagyis Bencze Ferit...

— Igen, és András Marcit, Fábián Ferit... Ők is játszanak a filmben.

— Ha megengeded, azt is megkérdezném, mikor láthatjuk a filmet?

— A forgatásnak vége. Most a stúdióban dolgoznak rajta. Az év végére elkészül a standard-kópia. Azt mondták, hogy a jövő év elején bemutatásra kerül. Remélem, hogy azután műsorra tűzik nálunk is.

— Reméljük mi is. És addig?

— Addig, ha nem haragszol, átsvenkelek a színházba.

Lejegyezte: SZŐCS KÁLMÁN

FILMVLÁG

Jugoszláviában elkészült az első magyar nyelvű játékfilm, a Teher, melynek forgatókönyvét Deák Ferenc fiatal vajdasági író írta. Rendezője: Vuk Babics. A parasztság mai életéből ihletődött film főszerepeit a szabadkai Magyar Színház művészei: Medve Sándor, Pataki László, R. Fazekas Piri, Szél Péter, Bada Irén, Páthy Mátyás, valamint belgrádi színészek, Snezana Niksics, Mihailo Kosztics, Janez Vrhovec és mások alakítják. Képünkön: jelenet a filmből

Drága Lousie a címe Philippe de Broca francia rendező új filmjének, melynek női főszerepét Jeanne Moreau játssza. Képünkön: a híres színésznő partnerével, Julian Negulescuvall

Zsanna Bolotova — akit a hazai közönség A mi házunk, Emberek és vadállatok és Az újságíró című szovjet filmekből ismer — jelenleg Szergej Geraszimov Szeressétek az embert című új filmjének női főszerepét játssza

Művészek a nagy évforduló küszöbén

A GYŐZELEM SZOBRA

Látogatás Constantin Popovici műtermében

rait mély, művészi elgondolás, költői sugárzás jellemzi.

A fővárosi Cădere Bastiliei utcai műtermében kerestük fel Constantin Popovici-ot; ő is — mint a hazai képzőművészek legtöbbször — a köztársasági évfordulóra készül, méghozzá igen jelentős alkotással.

A tágas műtermet csaknem teljesen betölti a befejezés előtt álló szobormű: előrelendülő — szinte repülő —, lobogó hajú fiatal leány kinyújtott kezében az atommodell, a nukleáris energia szimbóluma.

— A Kommunista Ifjúsági Szövetség Központi Bizottságának megrendelésére készítettem ezt a szobrot, amelyet hazánk nagy ünnepének, a Köztársaság 25. évfordulójának tiszteletére állítanak fel. Címe: Győzelem. Alkotásommal a fiatalság erejét, alkotólendületét, optimizmusát, a kommunista jövőbe ívelését kívántam kifejezni. Szerke az országban városok,

Constantin Popovici az utolsó simításokat végzi Győzelem c. szobrán

gyárak, üzemek, erőművek, lakóházak, középületek, kórházak, iskolák épülnek... az egész ország egy hatalmas munkatelep, és mindenütt ott látjuk a fiatalokat, akik a jövőbe vetett fiatalos hittel dolgoznak. Ezt a hitet az eltelt huszonöt esztendő óriási eredményei erősítik. Nehéz mindezt egyetlen szoborban kifejezni...

Nagy rajztömböt vesz elő, és mutatja a vázlatok halmazát. Rengeteg töprengést, gondolatba mélyedést, fantáziacsapongást igazolnak ezek a kusza, vázlatos rajzok. Mennyi átvirrasztott éjszakai óra pergett le, amíg megszületett a végső megoldás. Meg is jegyeztem ezt.

— Igaz, talán tovább tartott, mint magának a szobornak az elkészítése. De — remélem — végül is sikerült kifejeznem azt, amit akartam. Már az utolsó simításokat végzem, és aztán viszik bronzba önteni. Az évfordulón a rendeltetési helyén kell állnia: a KISZ KB Onești utcai székháza előtt.

Bizonyos, hogy díszére fog válni a fővárosnak.

P. L.

Jakabovics Miklós műtermében

Ránézek Jakabovics Miklós képeire, s megkérdezem: ilyenek vagyunk mi, emberek?

Ha elfogadom a képlet igazságát, fel kell adnom az illúzióimat. S megállapítom, hogy nem vagyunk tökéletesek.

Jakabovics nem azt látja meg az emberben, hogy milyen nagy dolgokra képes. Hanem hogy mennyire groteszk, gyarló, elesett. Hogy milyen mértékben rabja a testének.

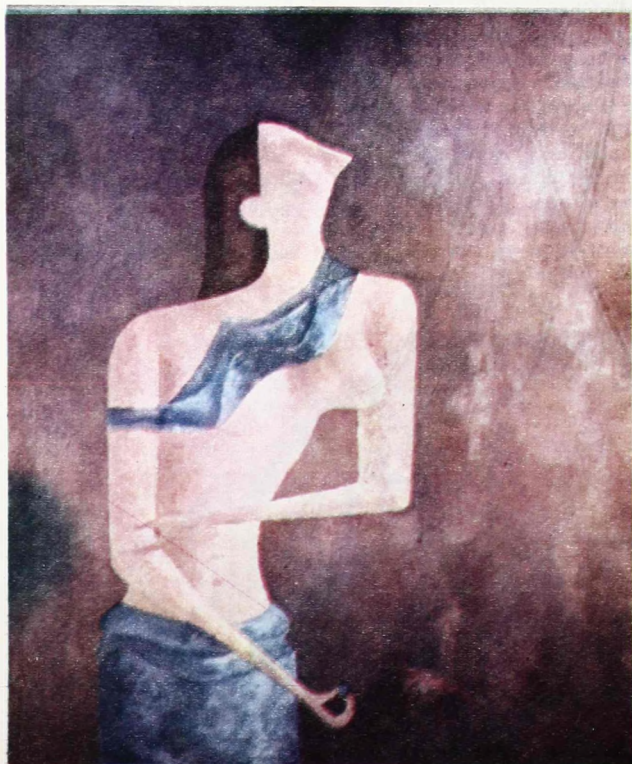
Vajon valóban így van? Ilyenek

vagyunk? De hisz ez nevetséges. Nevetek magamon, nevetek embertársaimon... És ránézek a képek valamelyikére. Elszorul a torkom, elkedvetlenedem.

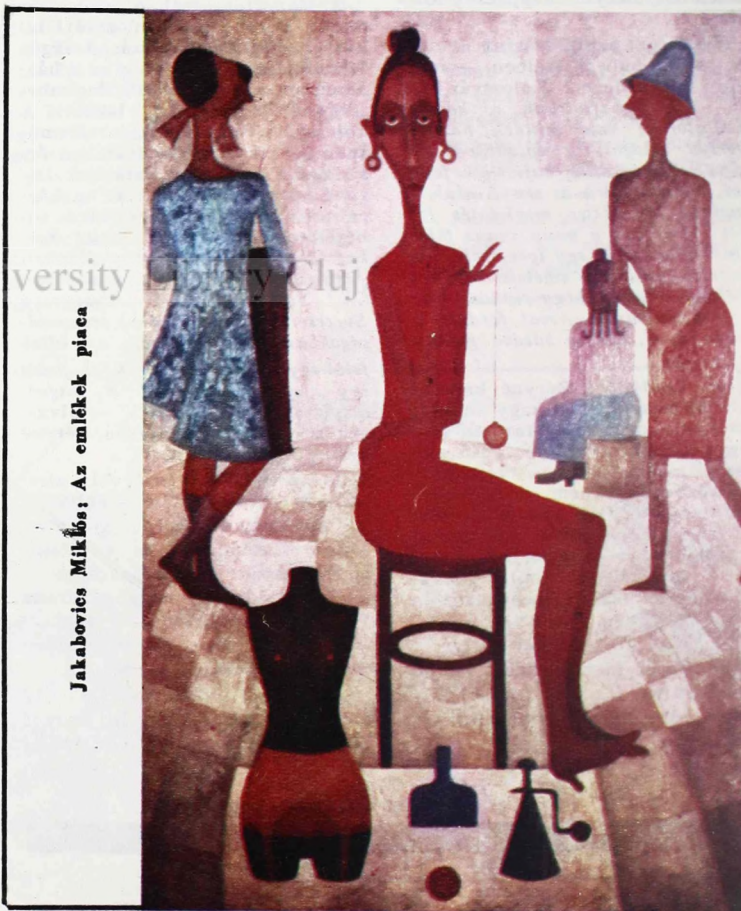
Mert min nevetelnék? Ez nem játék, hanem sors. Mégpedig komoly, súlyos sors. Embersors.

Az ember a hőse a képeknek. Még azoknak is, amelyeken esetleg nincs is ember, hanem csak tárgyak vannak. Általuk is az ember szól.

A művész megmutatja az emberi

Jakabovics Miklós: Kék drapériás hölgy

Jakabovics Miklós: Az emlékek piaca

tisztaságot. A tisztaság utáni vágyat. Erzéketlenti ezt minden képén. Még a tisztátalanság ábrázatán is.

Mindezt mélyen, humánus érzéssel teszi. Az emberért való aggodással, mély átéléssel...

Komolyan tartom ezt a művészetet. Komolyan, mert emberfogantatású. Mert a humánus szülte.

És mert festői tudás, kulturáltság ölt testet benne.

Jakabovics nem szereti a színek harsogását. Visszafojt, visszazorít minden rendellenest. Kerüli a kontvasztokat. A hangoskodó ellentéteket. Van képe, melyen csak egy szín uralkodik. De annak aztán

ezer változatát álmodja egymás mellé. Nem láttam dolgozni, de azt hiszem, olyankor nagyon boldog. Megszállottja mesterségének, azt is mondhatnám: rabja, szerelmese művészetének. Az alkotás öröme érződik munkáin.

S végül hadd mondjuk meg azt is, hogy Nagyváradon él. 12 évet végzte el az akadémiát. 35 éves.

Kezdetben a Múzeumnál dolgozott. Most csak a festészettel foglalkozik. És ez számára a legnagyobb öröm.

Néha egy-két rézharcot, domborművet is készít. De ez csak játék igazi szenvedélye, a színek költészete mellette.

GAZDA JÓZSEF

10 perc hangverseny előtt

Ha Mayumi Fudjikawa történetesen a hangverseny után biztosítja számomra a tíz percet (ennyit vett igénybe villáminterjúnk), kérdéseim részben tárgyilagosnak bizonyultak volna. Hegedűje válaszolt rájuk. A hangverseny előtt azonban kevésbé tájékozott voltam.

— Vízihártyája igen tiszteletreméltó. Távoli — s az európai zenétől idegen — ország képviselőjeként a moszkvai Csajkovszkij- és a belgiumi Vieux temps-fesztiválok győztese... Hogyan indult el pályáján?

— Apám hegedűtanár. Először tőle tanultam. Azután a tokiói konzervatórium, majd Brüsszel következett...

— A japán zenétől (a népzene, a japán „zenei anyanyelv” gondolkodás) nyilván idegen Bach, Beethoven világa. Nem okoz az Ön, az Önök számára különös problémát az európai klasszikusok interpretálása? Nincs valami olyan meghatározott stílusjegy, amelyről a tájékozott ember felismerné: Mendelssohn hegedűversenyének ilyen szerű jellegű csakis keleti művésztől származhat?

— Nem értem a kérdést... Stílusjegye minden komoly művésznek van, de ez független földrajzi, nemzeti hovatartozásától... Mi Japánban ugyanazon a Bachtól a mai modernig terjedő iskolán nevelkedünk, mint az európaiak.

— Repertóriumában szerepel japán szerző műve?

— Nem, de nincs is olyan nagybő lélegzetű mű, amelyet szívesen bemutalnék...

— Ön Moszkvában és Belgiumban nyert értékes díjakat. Japán fesztiválokon is fellépett?

— Japánban nem rendeznek fesztiválokat. Illetve igen, de csak hazai jellegűeket.

— Miért?

— Egy nemzetközi fesztivál drága mulatság, nagyon sokba kerül. Világhírű pedagógusokat, élővalbeli előadóművészeket kell meghívni, díjakat biztosítani — hi áldoz erre pénzt?

— Japán a fejlett, gazdag országok közé tartozik.

— Igen, van pénz, de úgy látszik, erre még nem jut, vagy kevésbé fontosnak tűnik.

— Mendelssohn interpretálása felejthetetlen élmény volt; nem azért, mert egy japán művész tolmácsolásában hallgattuk, hanem azért, mert feltétlenül korszerű előadásban élvezhettük. Nem tudom, mennyiben volt e tekintetben meghatározó, hogy egy távoli világból jött hozzánk; ám sikeresen elkerülte az érzelmességet, amellyel olykor egy-egy szentimentálisabb előadó hárosítja a versenyművet.

E. L.

Melyik az igazán nagy szerep?

A művésznő lakásán feketekavé mellett beszélgetek Gina Patríchival: művészi munkájáról, terveiről, szerepeiről. És általában — szerepekről.

Gina Patrichi érdekes, szenzibilis színészi alkat. Gondolkodó művész, akinek számára minden szerep, minden új feladat — legyen az akár drámai, akár vígjátéki szerep — elmélyedt, kinzó, önmérsztő alkotói munkát jelent. Mert — ahogyan mondja — ahány szerep, annyi élet, annyi emberi sors. A színésznő esetében — annyi asszonyi sors.

— Jelenleg három szerep is foglalkoztat — mondja. — Kettő közülük filmszerep. Ezeket párhuzamosan dolgozom, már el is kezdtük a felvételeket.

— Milyen szerepekről van szó?

— Mindkettő izgalmas és érdekes. Két egymással jóformán teljesen ellentétes nő alakítok Malvina Ursianu, illetve Radu Gabrea új filmjében. Az egyikben — amelynek forgatókönyvét is Malvina Ursianu írta — egy józan, kimért, érett nyugati üzletasszonyt játszom, akit hirtelen kelt, pusztító orkántként ragad magával egy késői szerelmi szenvedély. Végül azonban mégis marad benne annyi józanság és önfegyelem, hogy idejében le tudjon mondani a nála jóval fiatalabb férfi iránt érzett szerelméről. A másikban, melynek forgatókönyve Fănuș Neagu és kiadott az angyal című regénye alapján készült, Vetinát alakítom, aki egész lényével, fenntartás nélkül áldozza magát szerelmének, illetve szerelmeinek, és aki tragikus módon végzi. Feladatomból annál érdekesebb, mert egyidőben két ennire egymással ellentétes szerepen dolgozom.

(Fănuș Neagu regénye egyébként a közelmúltban magyar nyelven is megjelent Fodor Sándor kitűnő fordításában.)

— És a harmadik szerep?

— Ez színpadi szerep lenne. Egyelőre még nem tudom, hogy sor kerül-e rá. Felajánlották ugyan, de — bár nagy és érdekes szerep, sőt kimondottan főszerep — valahogy idegenkedem tőle. Ezzel kapcsolatban elbeszélgethetnék arról, hogy jelenlegi művészi törekvéseim mellett mit is tartok igazán nagy szerepnek. Ezúttal arról lenne szó, hogy Natalia Ginzburgnak, a nagyon érdekes egyéniségű, főként asszonyi problémákkal foglalkozó olasz írónak *A hirdetés* című színművében játszom el Teresa szerepét.

— Amelyért — ha jól értettem — nem nagyon rajong.

— Ne értsen félre. Egy művész pályafutásában bizonyos mértékben minden esemény szubjektív jellegű. Teresa szerepe valóban nagy szerep, de nekem az az érzésem, hogy inkább terjedelmében nagy. Jóformán az egész előadás

alatt a színpadon vagyok: a három felvonás kétharmadában Teresa beszél. A szerep néha úgy hat, mint egy hosszú monológ. Teresa a dolgokat inkább önmagának mondja. Hiányzik azonban a szerepből az *igazi* nagy szerepekre jellemző súlyos és mély filozófia, s noha a darab ma játszódik: a mai mondanivaló. Valahogy az az érzésem, hogy Teresa története egyedi eset, ahogy sem tudom elhinni, hogy egy mai nőt ne foglalkoztasson, ne érdekeljen más, mint a szinte már mítosszá nőtt imádott férfi. — Teresa olyan személy, akit sohasem tudnék barátnőmmé fogadni. Van azonban benne valami, ami — mint embert és mint színésznőt — bizonyos mértékben mégis vonzana hozzám. Teresa szenvedő ember. Egyetlen nagy fájdalom, Ember, aki a fájdalmát nem tudja magában tartani. Ezért a szerep egyetlen fájdalmas és drámai monológ. Ha eljátszanám, úgy érzem, arra kellene törekednem, hogy — talán a szerző intenciója ellenére — letompítsam azt, ami viselkedésének és tragédiájának az egyedi eset jellegét adja; ne csak megszállottságát érzékeltessem, hanem azt, ami benne örök asszonyi.

Új cigarettára gyújt, majd így folytatja:

— Teresa tehát — véleményem szerint — olyan szerep, amellyel egy jó színész különösebb erőfeszítés nélkül megbirkózik, és — biztos sikerrel. Ne vegye szerénységgnek: én ennél többet akarok. Nem vágyom olcsó sikerre. Valahogy úgy vagyok vele, hogy egy ilyen, terjedelmében nagy szerepnél többre tartok egy olyan ötperces szerepet, amelyet három évvel ezelőtt a Julius Caesarban játsztam. Portia szerepére gondolok, amelyben mindössze néhány perc állt rendelkezésemre, hogy a hősnőt a maga teljes valójában életre keltsem: érzékeltessem asszonyiságát, a szerelmes feleség féltő aggodalmát, nemes lelkiületét. Őszinte akarok lenni: ha három évvel ezelőtt megkérdeztek volna, és választanom kellett volna a két szerep között, minden bizonnyal Teresa szerepét választom, mert ez a látványosabb, hatásosabb. De ma valahogy túl vagyok ezen. Nem mintha nem vágnék — mint minden színésznő — a sikerre. De súlyosabb, művészebb feladatokra vágyom.

— Mit szeretne tehát színpadon eljátszani?

— Nem szívesen nevezek meg konkrét szerepet. Valahogy rosszul érezném magam, ha a próbatáblán egyszerre azt látnám, hogy a színház igazgatósága nyilatkozatom alapján osztott ki rám egy szerepet. Persze hogy mindekelőt Shakespeare-t szeretnék játszani. És modern szerzőket is, komoly mai mondani-valóval.

MOLNÁR TIBOR

Szász Erzsébet jobbágyfalvi háziasszony leányokat és szarvasokat ábrázoló, szedettes technikával készült faliszőnyege arról tanúskodik, hogy a kezdeti irányításon túlnőve, már egyéni stílizálásokra és sajátos térkitöltésre is képes. A fekete gyapot fonál és a szalmaszál anyagának együttes felhasználásából adódó lehetőségeket anyagszerűen használja ki

Népművészek, naiv művészek, iparművészek

Népművészet... iparművészet... naiv művészet... giccs; manapság állandóan napirenden szereplő fogalmak. Hozzáértő és felelőtlen véleménynyilvánítások sorakoznak újságjaink és képes folyóirataink hasábjain. Kétségtelen, hogy a viták végeredményben hozzájárulnak az alapvető kérdések tisztázásához. De nemcsak vitázni kell, hanem tenni is. Szerencsére — ha kevesen is, de — vannak, akik áldozatos munkájukkal hatékonyan hozzájárulnak a népművészet hagyományainak feltáráshoz, rendszerezéséhez vagy éppen a folytonosság biztosításához és nem kevésbé az új hagyományok teremtésének elősegítéséhez. A sóvárgó nosztalgiaid túl figyelembe kell vennünk azokat a gazdasági és társadalmi tényezőket, melyek megváltoztatják a falu arculatát, és elkerülhetetlenül kihatnak a nép anyagi és szellemi kultúrájának létfontosságú kérdéseire is. A népi „önkifejezés ösztöne” mellett meg kell értenünk az anyagi ösztönzés, a megélhetési szempontok szerepét is. Felelőtlenül fontoskodó újságikkal nem szabad letörni az alkotó önbizalmat, hanem segíteni és irányítani kell.

A Műkedvelők VII. Országos Kiállításának Maros megyei szakasza változatos anyaggal járul hozzá

za a nemes célkitűzésű mozgalom népszerűsítéséhez. A kiállításon a legkülönbözőbb népi mesterségek, régi és újjáélesztett vagy éppen merőben új műfajok vonulnak fel; a gyékény- és rongyszőnyeg, a varrott és hímzett munkák mellett különböző fa- és fém munkák, faragott és hegesztett szobrok egyaránt szerepelnek. A műkedvelő mozgalom jellegzetes műfajai; a festészet, szobrászat és grafika, valamint a naiv művészet határesetei.

A Maros megyei Népi Alkotások Házában szakirányítójával, Bándi Dezsővel beszélgetve sok kérdés merült fel. A művészeti ipar, a jövedelmi forrással, az értékesítési céllal egybekötött, vagy a maguk szükségére, örömeire készített tárgyak, esetleg a divat hatására létrejött termékek sajátosságai, a hagyomány szerepe, az ősi és természeti anyagok és a kereskedelemmel éppen kapható ipari anyagok felhasználhatósága — megannyi döntő fontosságú tényező.

A szakirányítóra háruló feladatok sokrétűsége az egyszerű tandocsától a módszeres oktatásig, helyes érzéket, emberismeretet és türelmes, de szenvedélyes munkát igénylő munkakör, melynek gyümölcse lassan érik be.

NAGY PÁL
festőművész

Popa Teodor: Sárkányölő / hegesztett vasaszer /

University Library Cluj

Tamás Pál marosvásárhelyi visszerelő, szenvedélyes műgyűjtő, már az országos kiállítás II. fokozatával díjazott, „befutott” népi művész. Ő is naiv képekkel kezdte, de a fémdomborítás közelebb áll mindennapi mesterségéhez. A naturalista látásmód után a szkíta és néger művészet, a honfoglalás kori tarsolylemek tanulmányozása megtette hatását. Sajátos témavilágát az anyag megmunkálásának gazdag változatossága jellemzi. A szobrász, A medvetánc vagy A halászok című fémdomborításainak elbeszélő jellege megtévesztően tudatosnak hat, azonban a képzettársítás és a természeti élmények elrendezése mellett mégis elsősorban ösztönös indítékú kompozíciókról van szó

Nagy László nyugdíjas földműves, Nyárádköszvényesen és a környéken egyaránt ismert kapufaragó, „más megrendelés hiányában, biztatásra és a helyi néptanács támogatásával 1970-től kezdve domborműveket kezdett faragni — kiállításokra”. „Legújabb tervai szerint a közművelődési otthon színpadát fogja két függőleges domborművel díszíteni” — írja róla Bándi Dezső az Utunk 1972. szeptember 15-i számában. Lakodalom című faragott domborműve elsősorban az anyag által meghatározott felület arányos kitöltésével, alakjainak együgyű hájával és rusztikus formalakításával hívja fel magára a figyelmet

Kiss Anna marosvásárhelyi nyugdíjas takarítóasszony, régebben vásári babákat készített, majd „unalomból” elkezdett rajzolni. Mesélő készsége későbbolajfestményekben öltött testet, hogy végül is egy kiállítás hatása alatt a színes varránál kössön ki. A Lakodalom felépítése, az egymás fölé helyezett sávokban ábrázolt időbeli cselekménysorozat: „megyen a népszép, táncosok és asztalba ülés”.

Ábrán I. Róza fiatal földműves lány, a mezőfelei Művészetkedvelők Klubjának tagja, a szotyorkötés mellett, a keresetéből vonja el az időt, és rajzol. Bandi Denső tanácsát megfogadva megdolgozza a felületet, hogy „üresen ne maradjon.” Szántás-vetés című tollrajza éppen a felület ötle- sen gazdag megmunkálásának ékes bizonyítéka

Czirják Lujza marosszentgyörgyi falusi asszony is, mint a többi naiv festő, olajjal festett kartonra. Rajzkészsége, tudatossága azonban többre is képessé teszi. Az ikonfestés technikáját alkalmazza sajátos módon. Szeret olvasni, és olvasmányélményeit festi meg. Mikszáth: Timár Zoófi övegye (egy falusi asszony fejébe illeszkedik motorkálnak”), Odüsszeusz bolyongásai, legendák és balladák képi megjelenítése, gazdag színvilág és díszítő érzék, az ábrázolt alakok élményszerű megjelenítése megannyi figyelemre méltó kifejezési eszköz. Felszállott a páva című üvegfestménye az illusztrációs hatásoktól mentes, eredeti ábrázolás

AZ ÚJ ÉLET LEXIKONA 57.

Szerkesztő Katona Szabó István

EGRI ISTVÁN színész, rendező az MNK-ban (szül. 1908). A Bp.-i Színművészeti Ak.-t végezte. A Vígszínházban lépett fel először, majd 1945-től a bp.-i Nemzeti Színház tagja, 1947-től a Vígszínház főrendezője, 1965-től a bp.-i Nemzeti Színház színésze és rendezője. 1963-ban érdemes művész címmel tüntették ki. F. sz. színpadon: Porfir (Dosztojevszkij: Bűn és bűnhődés), Tamise (Pagnol: Topáz), Napóleon (Sardou: Szókimondó asszonyosság), Mascarella (Molière: Kényeskedők), Seres (Fejes: Rozsdatemető) stb. Jelentős filmszerepei: A kölcsönkért kastély (1937), Talpalatnyi föld (1948), Szent Péter esernyője (1958), Két féldió a pokolban (1961). F. rendezései: Schiller: Tell Vilmos (1953), Molnár Ferenc: Olimpia (1956), Shaw: Szent Johanna, Achard: A bolond lány (1964), Pirandello: A csörgősipka (1966), Molière: A fősvény (1967), Shakespeare: Tévedések vigjátéka (1968), Dosztojevszkij: A féltékeny (1969) stb.

ELEKES EMMA színésznő (szül. Kolozsvár, 1932). A Szentgyörgyi István Színművészeti Intézetben végzett 1953-ban, 1956-ig a nagybányai Állami Szính., 1956 óta a Szatmári Északi Színház tagja. Először a Tamás bátya kunyhója c. darabban lépett fel Peggy szerepében 1952-ben a Kvári Állami Magyar Színház színpadán. 1956-ban a hazai drámairodalom dekádján és 1958-ban a Hazai Színházak Fesztiválján egyéni I. díjat, 1962-ben a Fiatal színészek köztársasági versenyén egyéni III. díjat nyert. Eddig mintegy 75 főszerepet játszott. F. sz.: Júlia (Shakespeare: Rómeó és Júlia), Ofélia (Hamlet), Kata (Makrancos hölgy), Eliza (Shaw: Pygmalion), Blanche (Shaw: Szerelmi házasság), Leonora (Lope de Vega: Dacból terem a szerelem), Tana (Delavrancea: Fergeteg), Flóra (Bródy: A tanítónő), Rozika (Móricz: Úri muri), Polly (Brecht: Koldusopera), Anna Frank (Anna Frank naplója), Nyina (Csehov: Sirály), Alison (Osborne: Dühöngő ifjúság), Caesonia (Camus: Caligula), Gittel Mosca (Gibson: Libikóka), Juliette (Ionesco: A király halódik), Léna (Földes Mária: Hétköznapiak), Nataša (Tolsztoj — Piscator: Háború és béke), Zsuzsi (Kányádi Sándor: Ünnepek háza), Titus Popovici, Paul Everac és Aurel Baranga darabjaiban stb. Irod.: Polgár István: Tollrajz Elekes Emmáról. Ú.É. 1962/9.; Kolozsi Tamás: Főpróba után — egy művész házaspárnál. Ú.É. 1965/13.; Gálfalvi Zolt: A Sirály Szatmáron. Ú.É. 1966/12., M.I.: Elekes Emma. Ú.É. 1971/21.

ETTERLE, FORY színész, filmszínész (szül. 1909). Jogot végzett a buk.-i egyetemen, egy ideig zongora- és hegedűszólista a poléist-i zenekarban, majd Lucia Sturdza-Bulandra színiskolájában tanult. Először 1927-ben lép fel Tony Bulandra társulatánál Buk.-ben, Molnár Ferenc Vörös malom c. darabjában. A harmincas évek közepén már népszerű jellemszínész, kettős szereposztásban játszik Vracával, Timicával és Manolescuval (többek közt a Hamletet). Rendkívül sokoldalú jellemszínész, számos modern társadalmi drámában, zenés vigjátékban lép fel; mint szanzenekes is népszerű. 1944 után a Municipal, majd a Sturdza-Bulandra, a Nemzeti Színház tagja. Állami díjjal, érdemes művészi címmel tüntették ki. F. sz. színpadon: Jágó (Shakespeare: Otello), Don Carlos, Fülöp király (Schiller: Don Carlos), Trigorin (Csehov: Sirály), Oppenheimer professzor (Heiner Kipphardt: Az Oppenheimer-ügy), Edgar kapitány (Strindberg: Haláltánc) stb. 1950-től több mint húsz filmben játszott főszerepet: Győz az élet, Porto Franco, Fehérszeressen, Gálans ünnepségek, Betyárok stb. Irod.: (m.t.): Napirenden az Oppenheimer-ügy. Ú.É. 1966/11.; Török László: Gálans ünnepségek. Ú.É. 1966/14.; B.S. Ha már nem lehettem világutazó. Ú.É. 1967/3.; Molnár Tibor: Két történelmi dráma. Ú.É. 1967/10.; (m.t.): Nehéz szerep. Ú.É. 1968/19.

ÉGHY GYÍSSA (Égi Gizella) táncművész, pedagógus (szül. Temesvár, 1905). Bécsben tanult, majd Drezdában, Salzburgban, Párizsban és Berlinben képezte tovább magát az expresszionista táncművészet mestereinek. 1924—1949 között Aradon volt táncművészeti iskolája, majd 1949-től a kvári és 1953-tól a mvhelyi Szentgyörgyi István Színművészeti Intézetben a színpadi mozgás katedra tanára. 1923-tól számos önálló esten lépett fel hazai városokban, az erdélyi írók estjein és külföldön (a bécsi Konzerthaus, Uránia, a bp.-i Vigadó nagytérében stb.). Művészi tevékenységét a harmincas években Kádár Imre, Szent Imrei Jenő és Ligeti Ernő méltatta. Ismertebb tánckompozíciói, koreográfiái művei: Igazság és hazugság; Sírní, sírní (szavallattal kísért tánc Ande versére); La belle heaulmière (Villon versére komponált tánc) stb. Számos színpadi mű koreográfiáját készítette el és rendezte színházak részére és a Színműv. Int. előadásain. Testkultúra című kötete 1926-ban Aradon jelent meg.

FÁBIÁN FERENC színész (szül. Galócás, 1933). Az egészségügyi középisk. végezte mvhelyen 1952-ben, majd 1956-ban a Szentgyörgyi István Színműv. Intézetet. 1956 óta a Temesvári Állami Magyar Színház tagja. Először 1956-ban lépett fel Jakabos Balázs szerepében Kiss-Kováts: Vihar a havason c. darabjában. F. sz.: Isigler (E. Robles: Montserrat), Richard (G.B. Shaw: Az ördög cimborája), Xantos (Figueroa: A róka meg a szőlő), János (Bródy: A medikus), Matei (Lovinescu: Rombadott felegvár), Ifj. Nagy (Bródy: A tanítónő), Cheryl (Mirodan: A hírhedt 702-es), Szakmány Zoltán (Móricz: Úri muri), Tyetyerev (Gorkij: Kispolgárok), Káplán, Baudricourt (Shaw: Szent Johanna), Szatyn (Gorkij: Ejje! menedék hely), Pietro Gralla (C. Petrescu: Velencei történet), Bolyai (Kocsis: Bolyai János estje) stb. Irod.: Sz.L.: Fábrián Ferenc. Ú.É. 1967/6.; Marosi Ildikó: A gondnok. Ú.É. 1969/12.; Szekernyés László: 15 kérdés Fábrián Ferenchez. Ú.É. 1970/12.

FALUVÉGI LAJOS színész (szül. Marosvásárhely, 1922). Egy ideig gyári munkás, majd 1950-ben elvégzi a Szentgyörgyi István Színműv. Intézetet. 1947—50 között mint fűlk. hallgató a kvári Állami Magyar Színház t. Először 1948-ban Katona Bánk b. c. darabjában lépett fel, Tiborc szerepében a kvári Áll. Magy. Színházban. 1950-től a mvhelyi Állami Színház tagja. F. sz.: Marín Marin (A. Baranga: Dudva), Luka (Gorkij: Ejje! menedék hely), Besz Tamás (Kós Károly: Budai Nagy Antal), Cristea (Kiss-Kováts: Vihar a havason), Józsa (Ilyés Gyula: Fáklya láng), Sipos István (Sarkadi Imre: Szeptember), Noah (R. Nash: Az esőhozó ember), Jemmy Beales (A. Wesker: Gyökerek), Korsós Simon (Csávossy-Komzsik: A fűl) stb. Irod.: O.T.: A boldogság madara. Ú.É. 1962/4.; Gálfalvi Zolt: Hazai darab sikere Marosvásárhelyt. Ú.É. 1962/22.

FELDMAN, LUDOVIC zeneszerző, hegedűművész (szül. Galați, 1893). A Wiener Konservatoriumban és Buk.-ben, Robert Klenocknál hegedűt, Mihály Joránál zeneelméletet tanult. 1913-tól mint koncerthegedűs szerepelt, majd a buk.-i Román Operának, 1927—1940 között a buk.-i Filharmonia zenekarának első hegedűse és koncertmestere. George Enescu zeneszerzői díjjal, állami díjjal és a művészet érdemei címével tüntették ki. Jelentős szimfonikus műveket, kamarazene-darabokat szerzett. F.m.: Koncertköltemény hegedűre és zenekarra (1951), Nyolc balettjelöllet zenekarra, koncert fuvarlára és kamarazene-karra (1952), Koncert két vonószenekarra, zongorára, celestárra és ütőhangszerekre, Hósi nyitány zenekarra (1959), Öt szimfonikus darab (1961), Szimfonietta (1961), Hét zenekari miniatűr (1963) stb.

FINNA MÁRTA színésznő (szül. Nagynyed, 1919). A kvári egyetem és a bp.-i Pázmány Péter Tud.-egyetem bölcsészeti karán végzett. Tóth Elek biztatására és irányításával lépett a színészi pályára, először 1938-ban lépett fel a kvári Thália Színházban Kaja szerepében, Ibsen Solness építőmester c. darabjában. A kvári Thália Színház, majd nyugdíjazásáig a kvári Állami Magyar Színház tagja volt. F. sz.: Eleonora (Strindberg: Húsvét), Marianne (Molière: Tartuffe), Teréz (Rostand: A saskók), Herma (Herczeg Ferenc: Bizánc), Blanka (Shakespeare: A makrancos hölgy), Eszterágné (Gergely) Sándor (Vitézek és hősök) Júlia (Shakespeare: Rómeó és Júlia), Mária hercegnő (Tolsztoj-Piscator: Háború és béke), Ludmilla (Gorkij Vassza Zseleznova), Maljutina (Stein: Személyes ügy) stb. Irod.: Jy: Személyes ügy. Ú.É. 1961/5.; (J.y.): Háború és béke. Ú.É. 1961/24.

Az itt közölt táblázat két rovatban szereplő számok még 1968 tavaszán, vagyis a mexikói olimpiát megelőzően, komputerből kerültek ki, természetesen bizonyos adatok betáplálása után. A betáplálást egy svéd és egy japán atlétikai szakember végezte — egymástól függetlenül, azzal a szándékkal, hogy objektív jelzést kapjanak a világrekordok valószínű fejlődéséről, vagyis az emberi teljesítőképesség határaitól — különben a világon legelterjedtebb — sportág viszonylatában. Hogy milyen adatok kerültek be a gépbe, nem tudjuk, a két lista közötti eltérések azonban arra mutatnak, hogy a szakemberek más-más alapról indultak el.

A svéd előrejelzés 1980-ra, a japán 1976-ra szól (érdekes módon egyikük sem gondolt arra, hogy 1972-ben is lesz olimpia), de az atléták már ezt megelőzően több számban is „lekörözték” a komputert, pontosabban csupán a japánt. Ugyanis „határidő előtt” teljesítették, illetve túlszárnyalták a rúd- és a távolugrás, a diszkosz- és gerelyvetés komputer-jóslata világsúcsát. A mexikói olimpia fantasztikus világsúcsa, Bob Beamon 890-es távolugrása cáfolta rá a legjobban a komputert. A japán gép 1976-ra 841 cm-t jósolt, a svéd 1980-ra 975 cm-t, ezt azonban az atlétika berkeiben egyöntetűen utópiának tartják. Általános vélemény, hogy az atlétikai világsúcsok közül ez az eredmény az, melynek a legnagyobb esélye van arra, hogy megérje a

második ezredfordulót. Igaz, el-
lene szól ennek a vélekedésnek
Paaavo Nurmi, a második világhá-
ború előtti idők legnagyobb táv-
futójának esete. Nurmi valami-
kor az atlétika „őskorában”,
1937-ben, amikor még nem volt
tartán- és rekortán-pálya, nem
volt kvarcórás és fotocellás idő-
mérés, sem hónapokra, sőt évekre
kidolgozott tudományos ed-
zésterv, kijelentette: sosem fog-
nak 5 000 m-t 14, 10 000 m-t pe-
dig 29 percen belül futni. És lám!
(Nézzünk csak utána a táblázaton!)
Nurmi egykori időeredményeivel
manapság valamirevaló országos
versenyen sem lehet az elsők közé
jutni.

Kevésbé neves versenyzők és
szakértők is sűrűn nyilatkoztak és
nyilatkoznak a különböző számok-
ban várható fejlődésről, a sport-
beli teljesítőképesség határaitól.
A valóság az eddigi tapasztalatok
szerint általában megcáfolja őket,
akárcsak — ha eddig csak rész-
ben is — a komputert.

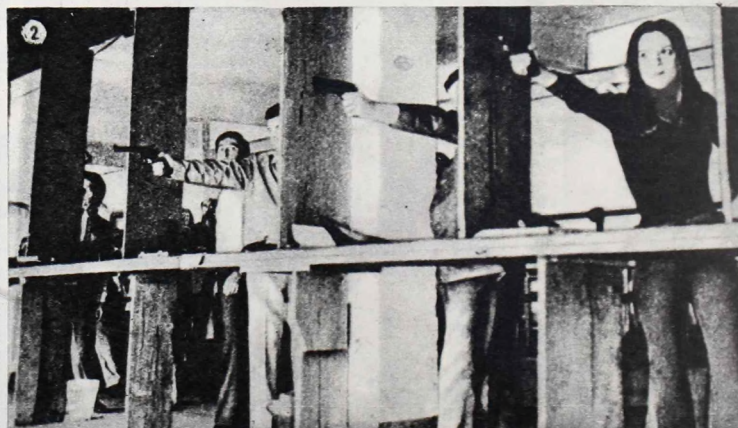
Münchenben az atlétikában csu-
pán egy világsúcs dőlt meg, a
finn Viren javította meg az ausz-
trál Ron Clarke 10 000 m-es világ-
rekordját, az olimpia után azon-
ban már a 3 000 m-es akadály-
futásban és 5 000 m-en is új csú-
csot vezettek be a rekordlistá-
ba, táblázatunk első rovata —
az 1972 júliusában érvényes világ-
rekordok — tehát már több he-
lyütt is módosult. (Megjegyezzük:
a lista nem tartalmazza a staféták,
a gyaloglószámok és a tízpróba
csúcseredményeit.) (-a.)

Az 1972 júliusában ér-
vényes világrekordSvéd komputer-előre-
jelzés 1980-raJapán komputer-előre-
jelzés 1976-ra

100 m	9,9	9,7	9,88
200 m	19,8	19,6	19,76
400 m	43,8	42,5	42,79
800 m	1 : 44,3	1 : 42,6	1 : 42,8
1 500 m	3 : 33,1	3 : 25,6	3 : 28,9
5 000 m	13 : 16,6	12 : 56,8	13 : 09,3
10 000 m	27 : 39,4	26 : 49,6	27 : 12,6
110 m gát	13,2	13,0	13,1
400 m gát	48,1	46,7	47,3
3 000 m akadály	8 : 22,0	8 : 14,0	8 : 03,0
Magasugrás	229	241	230
Távolugrás	890	975	841
Rúdugrás	563	614	543
Hármasugrás	17,40	18,26	18,00
Súlylökés	21,78	24,61	22,87
Diszkoszvetés	68,40	78,90	68,18
Kalapácsvetés	76,40	79,40	81,14
Gerelyvetés	93,80	98,70	92,43

MONDO
CANE ★

Köztudomású, hogy New Yorkban egyszerűen nincs
közbiztonság. A rendőrség tehetetlenül áll az egyre
fokozódó bűnözéssel szemben; egyes városrészek-
ben, negyedekben nappal sem tanácsos járni az ut-
cán, megtámadhatják az embert és kirabolhatják.
A városi hatóságok önkéntes segédrendőrökverbu-
válásával igyekeznek valamit segíteni, s egyben
önvédelemre is serkentik a lakosságot. A New
York-i kocsmákban például már általános, hogy a
csapos revolverrel a kezében méri a sört és pálinkát
(3. képünk). Nőket is szerződttetnek kisegítő rend-
őrnek, de előbb lövésztanfolyamot kell végezniük
(2. képünk). Néger segédrendőr (1. képünk) az
egyik manhattani utcán

a Sókút utcában felépített családi házacskámhoz, úgy hiszem, mindenki egyetért abban, hogy erre nem érdemes szót vesztegetni. A galád rágalmozók ezzel is hangulatot akarnak kelteni ellenem, akárcsak az a hamis állítással, hogy a vezetésem alatt álló építőtelepről a törvényes ár tíz százalékdírt vésdávoltam meg 15 köbméter épületfát. Az igazság az, hogy ebből a 15 köbmé-

ségeim rosszindulata, mert mindössze 28 ablak-, illetve ajtótokot szabtak ki részemre a műhelyben, s ezért 1 200 lejt fizettem, ami — miként könnyen ellenőrizhető — nem tízedrése a 10 300 lejnek, amennyit egy kisipari szövetkezet hasonló munkáért felszámol. Itt szeretném megemlíteni, hogy a vezetésem alatt álló építőtelep tehergépkocsijait nagy körültekintéssel, a lehető legész-

szel, hogy — egyetlenegy személy kivételével — mindannyian forró lelkesedéssel munkálkodtak közre hajlékom építésében. Ki kell emelnem a mesterek értékes hozzájárulását, akiknek a beosztottjaik között végzett fáradhatatlan felvilágosító munkája nyomán naponta átlag 75 dolgozó kapcsolódott be Sókút utcai házacskám alapjainak lerakásába, valamint a további munkálatothba, a falak felhúzásába, a vakoltságba, festésbe stb. Mindezek fényében még fellünobb a fentebb említett személy elítélendő magatartása.

Biztosra veszem, hogy e minden részletet megvilágító magyarázatok helyő választ ad a hazug állításokra, s egyszersmindenkorra véget vet az ellenem indított rágalomhadjártnak.

Újólaj erőlesen tiltakozva ma-

mint fent
L. T. építőtelep-vezető

A beadvány hitelűl: Tóth J.

TILTAKOZOM

ternyi faanyagból 5 köbmétert barádom, M.S. főmester rendelkezésére bocsátottam, s csak a fennmaradó részt használtam fel saját céljaimra. Azzal is gyanúsítanak, hogy a vezetésem alatt álló építőtelep műhelyében 30 ablak- és ajtótokot készíttettem, s ezért is a törvényes ár egytizedét fizettem. Ez esetben is napnál világosabban kitűnik ellen-

rűbb módon használtam fel családi lakom építése idején a szükséges szállítások lebonyolítására.

Végezetül nem mulasztatom el, hogy rá ne mutassak arra, miszerint a vezetésem alatt álló építőtelep vezetőségének felhívására valamennyi dolgozónk példamutató bizonyítékát nyújtotta a magán- és közérdek harmonikus összeegyeztetésének, az-

Címkórság

Minden lap igyekszik érdekes címet adni cikkeinek. Ez a szövegkórság, amelykor furcsa eredményekkel jár, amint azt rajzaink bizonyítják.

Szövegkórság
Faklya (Nagyvárad)

A gyógyító fullánk
Igazság (Kolozsvár)

Repülő olló

Igazság (Kolozsvár)

Nemes András karikatúrái

S aztán a seprűt a padlón ide-oda tologatjuk...

ORVOSNÁL

— A kedves feleségének nincs semmi különösebb baja, minden panasza előrehaladott korára vezet-hető vissza.
— Nem mondhatná ezt ön meg neki?

MEGOLDÁS

— Mondd, szívem, te mit adsz a férjednek, ha nem ízlik neki az ebéd?
— A kabátját és a kalapját!

VENDÉGLŐBEN

— Mondja, pincér elvtárs, miért ajánlja minden vendégnek a marhahúst? Nekem egyáltalán nem ízlett.
— Önnek elárulom, ha a marhahús nem fogy el, nekünk kell megennünk.

ÚJÍTÁS

— Kérem, ez a legújabb talál-mány. Óra, mutató és számok nélkül.
— S akkor hogyan tudjuk meg, hány óra van?
— Tessék bármikor betelefonál-ni hozzánk, szívesen megmondjuk!

MÉG EGY ÓRÁS VICC

— Szeretném megjavíttatni az órámat. Mennyibe kerül?
— Mi a baja?
— Fogalmam sincs!
— 75 lej!

A KÖTÉL ÁRA

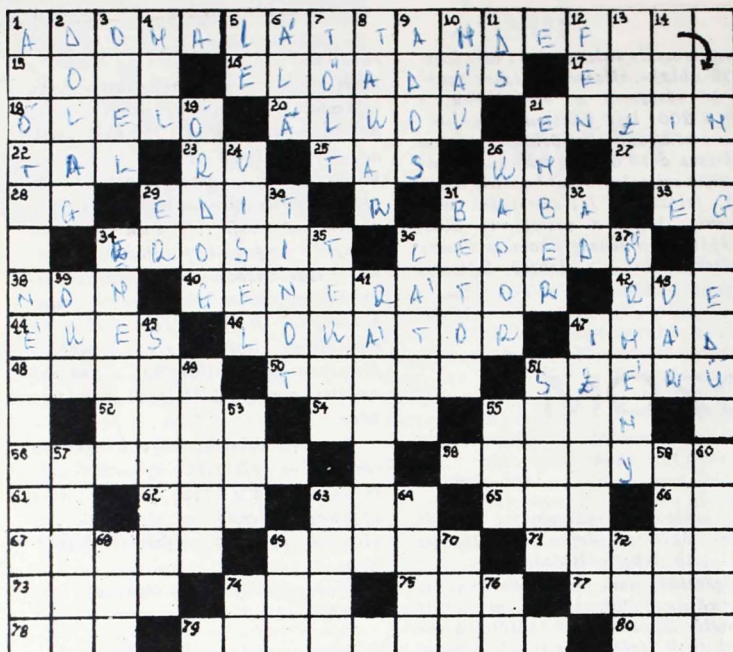
Egy skót öngyilkosságot követ el. Felakasztja magát, de inasa még idejében felfedezi, s levágja a kötélről. A hónap végén gazdája egy shillinget visszatart az inas fizetéséből, s annak érdeklődésére így válaszol:
— Tönkretette a kötelet. Leg-közelebb oldja ki a csomót.

ELŐKELŐ KUTYA

Egy hölgy egy fajkutyára alku-szik, és megkérdi az eladótól:
— Ez a kutya valóban olyan előkelő származású?
— Annyira az, hogy ha beszélni tudna, se önnel, se velem nem áll-na szóba!

IFJÚ HÁZASOK

Az ifjú férj barátainak mutogatja esküvői képeit. Egyik barátja megkérdi:
— Mondd, miért állsz olyan messze a feleségedtől?
— Azért, hogy ha elválunk, ket-tévághassuk a képet.

— Hogy kerül ön ide, a színfalak mögé? Nem látta a láblát? Idegeneknek tilos a bemenet! Folytatása a viasz. 5. és 6. oldalán.

VÍZSZINTES: 1. Tréfás történet. 15. Uralkodók megszállása. 16. Színházi termék. 17. Távirati erő. 18. Koralllevő. 20. Bejárat. 21. Az élő szervezetben végbemelő anyagcsere-folyamatokat katalizáló fehérje. 22. Sakkvilágban volt. 23. Úrca révi. 25. A hét vesér egyike. 26. Hosszmérték. 27. Ésszel váltópénz. 28. Elemi vágy. 29. Női név. 31. Játék. 33. Ektelenul lángol. 34. Ismósít. 36. Ágynemű. 38. Név franciául. 40. Áramfejlesztő. 42. Összeviassa ver! 44. Díszes. 46. Rádiótechnikai készülék. 47. Nagyön szeret. 48. Vörösmartycsosz hőse. 50. Szivtelen, kegyetlen nőre mondják. 51. Ide gyűjtik a gabonát (már ahol). 52. Az öt fő egyike. 54. Épületmaradvány. 55. Hírt küld. 56. Rejtett. 58. Vonatkozó névmás többes. 61... lap, de nem újság. 62. Ilyen könyvből tanul az előző. 63. Párja. 65. Radírban van. 66. Római hatos. 67. Franciaországi folyó. 69. Cserje. 71. Idea. 73. Idegen női név. 74. A hegy leve. 75. Szurkolók öröme. 77. Magának élő. 78. Fél üzenet. 79. Indonéz textilszínezési eljárás. 80. Önmagába visszatérő, szabályos görbe.

FÜGGŐLEGES: 2. Változékony valami. 3. Város a Szovjetunióban. 4. Sportöltözet. 5. A mély-

be. 6. Névutó (fordított ékezet). 7. Ont. 8. Fed. 9. Tartozik. 10. Magyar Államvasutak. 11. DS. 12. Élez. 13. Kezelő kőtői jelszóje. 14. Franciaországi folyó. 19. Nem angyal. 21. Értelmes lény. 24. Hord. 26. Fűszernövény. 29. Német személyes névmás. 30. Fialat szarvasmarhád. 31. Épitőanyag. 32. Juttat. 34. Ház része. 35. Csavar (főzős ékezet). 36. Nézem. 37. Körtársaság a Szovjetunióban. 39. Előidézője. 41. Takarítók, rendezgetek. 43. Erődtípus. 45. Mesékben előforduló szörnyeteg. 47. Kóstoló. 49. Thébai királynő a görög mitológiában. 51. Nyomdai dolgozó. 53. Ektelen tréfa. 55. Fohász. 57. Kevert ihlet. 59. Egy sportág kelteje. 60. Kirobban. 63. Papagájnév. 64. Nyugat-afrikai állam. 68. Hasi folyó. 69. Pálca. 70. Szeret romául. 72. Előző mássalhangzó. 74. Helyrag. 76. Éneklőcska.

Hosszú és rövid magánhangzók között nem teszünk különbséget. A megfejtéseket kérjük a *marosvásárhelyi* szerkesztőség címére küldeni, lehetőleg levelezőlapon. Beküldési határidő: november 30.

Az Új Élet 1972/17. számában megjelent keresztrejtvény megfjtése: Hermann Staudinger, Bergius, Theodor Svedberg, Todd, Karl Bosch, Otto Diels.

Könyvtalomban részesülnek: Hubbes Alfréd — Sepsiszentgyörgy; Murányi Anna-Mária — Nagyvárad; Dobai Károly — Brassó.

Másodszor vagy harmadszor?

Észak
Pikk: Á 5
Kör: B 6
Káró: 10 3 2
Treff: K D B 8 6 3

Nyugat
Pikk: D 9 8 2
Kör: Á 3
Káró: Á K B 8
Treff: Á 10 9

Kelet
Pikk: 10 7 4 3
Kör: 10 9 8 7 5
Káró: 7 4
Treff: 5

Dél
Pikk: K B 6
Kör: K D 4
Káró: D 9 4 2
Treff: 7 4 2

A meglehetősen merész licit menete:
D Ny É K
— 1 káró 2 treff —
2 szan — 3 szan —

Az induló Nyugatnak 18 pontja van, az Észak-Dél vonalnak 21, ami semmilyen rendszerben sem jogosít fel 3 szanzadu bemonadásra. Vannak azonban különleges helyzetek, lehetőségek, ez is azok közé tartozik. Tudniillik a felvétel helytelen ellenjáték esetén teljesíthető. Lássuk hát, hogyan folyt a játék.

Nyugat a pikk kettessel indult, amelyet a felvő a bubival ütött a kezében, s treffet hívott. A treff király ütött az asztalon. A felvő tovább hívta az asztalról a treffet. Nyugatnak döntenie kell, mikor üssön be. Most, a másodszori hívásra, vagy csak harmadszorra?

Ha másodszorra beüt, a felvő akár teríthet is: 9 ütése van (5 treff, 3 pikk, 1 kör). Ugyanis Nyugat pikk hívása után kört hív az asztalról, s ezt követően

bármit hív Nyugat, nem akadályozhatja meg a felvétel teljesítését. Ha azonban Nyugat csak harmadszor üti a treffet, s a felvővel pikkkel az asztalra küldi, s — ném léven több átmenete — kénytelen azelőtt lehívni a treffeket, mielőtt egyik kör figuráját felmagasíthatná. A treffre azonban dobni kell, bármit dob, ütést veszít, s végül is csak nyolcat át. Ismét csak azt mondhatjuk: tessék ellenőrizni!

Megfejtések (17. szám)

Betűrejtőnyek: nagyszord (a rejtőny ajánlatos módon fordítva jelent meg), Tizian, hatonadolog.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

KERESSE FEL
a Maros megyei helyiipar
bemutató üzleteit
TÖBB MINT 500
ÁRUFÉLESEG!

Marosvásárhelyen (November 7 ne-
gyed) a következő cikkek találha-
tók:

- színes díszüvegtárgyak
- összeszerelhető garázsok
- Bem-Bem, Fructo, Turist hűsítők
- fatalpú gyógyszandál
- férflingek és pizsamák
- gumi lábtörők (autóba kü-
lönösen alkalmas; rendelésre után-
vétellel is szállítjuk)

Szegesváradon, a Malom utca 2 szám-
alatt levő élelmiszerüzletben na-
ponta:

- friss gomba
- tésztaféleségek (fánk, pala-
csinta)
- hűsítő italok

A marosvásárhelyi PRODCOMPLEX

Helyiipari Vállalat

Dózsa György utca 177 szám, telefon 13468 — 30577

MEGRENDELÉSRE SZÁLLÍT

Az állami és szövetkezeti kereskedelmi vállalatoknak:

csiszolt, színes üvegipari termékeket, kiváló minőségben; vázákat, horos-, likőrös-, vizeskészleteket, nappelit stb.

A vállalat termékei Marosvásárhelyen a helyiipar árubemutató üzletében (November 7 negyed) is kaphatók.

SZÉP ÉS OTTHONOS LESZ A LAKÁSA

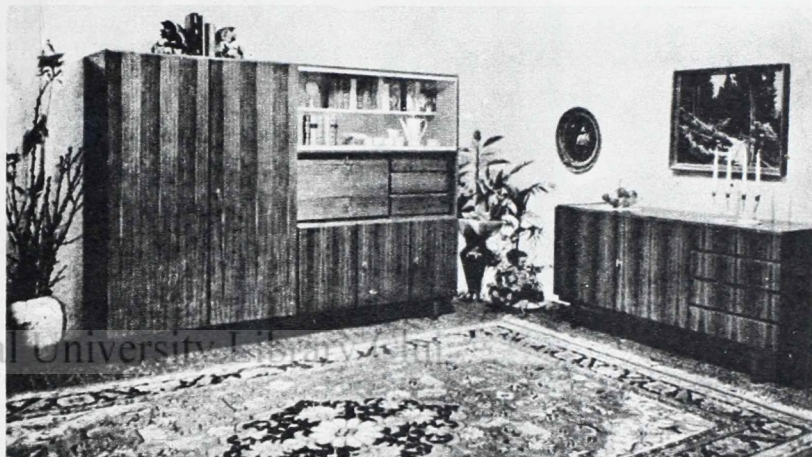
HA

ILEFOR bútorral

rendezi be

SZAVATOLT MINŐSÉG

Țirgu-Mureș (Marosvásárhely)
str. Recoltei 2. Tel.: 13081

KÖVETKEZŐ (22.) SZÁMUNKBAN

AZ

ÚJ ÉLET

1973. évi

falinalptára

ÚJ²¹ ÉLET

1972 november
XV. évf., 21/335/sz.

KÉTHETENKÉNT MEGJELENŐ TÁRSADALMI ÉS KULTURÁLIS KÉPESLAP. Kiadja a Szocialista Művelődési és Nevelési Tanács. Szerkesztőség: Marosvásárhely, Str. Sfaturilor 1., telefon 14509. Kolozsvári fiókszerkesztőség: Piața Libertății 5., telefon 11550. București-i fiókszerkesztőség: Piața Scintei 1., Of. poștal 33. Telefon 177030. Előfizetési díj három hónapra 12 lej, fél évre 24 lej, egy évre 48 lej. Előfizetéseket felvesznek az üzemi és intézményi önkéntes sajtóterjesztők, postahivatalok és levélszobák. Készíteteket nem önrünk meg és nem küldünk vissza.

SZERKESZTI A SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG
Készült a Scintela Háza Nyomdaipari Kombínatban.
București

Hála 90. évfordulója alkalmából országos méretű megemlékezések Ion Andreescu-ról, a kiváló tájkép- és színerfestőről, a parasztilag ihletett ábrázolójáról, a román festészet egyik klasszikusáról. Képünkön: Falusi leány arcképe, I. Andreescu egyik műve

A hátsó borítón:

Victor Bărbăș felvétele

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ÚJ ÉLET

44 600

ÁRA 2 LEJ